

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXVIII
Књига 56

Нови Сад, март 1996
Број 3

САДРЖАЈ

Тема Гласника:
НЕДОСТОЈНОСТ ЗА НАСЛЕЂИВАЊЕ
АДВОКАТУРА

Позив за ванредну Скупштину Адвокатске коморе Војводине / 55

Позив за редовну годишњу Скупштину Адвокатске коморе Војводине / 56

Завршни рачун АКВ за 1995. годину / 57

ЧЛАНЦИ

Др Никола Воргић

Недостојност за наслеђивање / 59

Др Станко Пихлер

Поводом тачке 5. става 1. члана 4.
Закона о наслеђивању / 70

РАСПРАВЕ

Др Бранко Петрић

О кривичном делу кршења закона од
стране судије (пример бесмислене
кривичноправне одредбе) / 83

Слободан Вучковић

Друштвена улога адвокатури / 89

ПРИКАЗИ

Др Радивој Степанов

Коста Чавошки: „Устав као јемство
слободе. Огледи о уставу и
уставности” / 91

Љубинка Кркљуш

Др Милорад Живановић: „Преиначење
тужбе” / 94

ХРОНИКА / 98

ПРАКСА

Кривично право — Грађанско право / 101

САОПШТЕЊА

Са седнице Управног одбора АКВ / 105

Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК” Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н
Орденом заслуга за народ са сребрном звездом

CONTENTS

Topic of Glasnik: DISCREDIBLE FOR INHERITING

THE BAR

Invitation to the Assembly of the Vojvodina Bar Association / 55

Budget of the Vojvodina Bar Association for 1995 year / 57

ARTICLES

Nikola Vorgić, Ph. D. Discreditable for Inheriting / 59

Stanko Pihler, Ph. D. On the Occasion of Item 5. Paragraph 1.
Article 4. in Inheriting Law / 70

DISCUSSIONS

Branko Petrić, Ph. D. Criminal Act of Breaking Law by a Judge (an
Example of Senseless Legal Regulation) / 83

Slobodan Vučković Social Role of the Legal Profession / 89

BOOK REVIEWS

Radivoj Stepanov, Ph. D. Kosta Čavoški: „Ustav kao jemstvo slobode.
Ogledi o ustavu i ustavnosti”
(„Constitution as a Guarantee of
Freedom. Essays on Constitution and
Constitutionalism”) / 91

Ljubinka Krkljuš Milorad Živanović: „Preinačenje tužbe”
(„Atfeling a Charge”) / 94

CHRONICLE / 98

CASE LAW

Criminal Law – Civil Law / 101

NOTICES

From the Meeting of the Managing Board of the Vojvodina Bar Association / 105

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Покренут 1. јуна 1928.

Главни и одговорни уредници

Др Костиа Мајински (1928—1932), др Никола Николић (1933—1936), др Василије Станковић (1936), др Славко М. Бирић (1937), Владимир К. Хаџи (1937—1941), Милорад Бојић (1952—1972), Сава Савић (1973—1987), Мирослав Зђелар (1987—1994)

Уређивачки одбор

СЛОБОДАН БЕЉАНСКИ

главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

Др Енике Веї, адвокат у Новом Саду, Милан Добросављевић, адвокат у Новом Саду, др Јанко Кубиџец, адвокат у Бачком Петровцу, Срџан Миковић, адвокат у Панчеву, Предраг Веселиновић, адвокат у Новом Саду, Радивоје Јовић, адвокат у Новом Саду

Технички уредник
Мирјана Јовановић

Адреса Уредништва

21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/І. Телефон: 021/29-459
Ручкописи се не враћају

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXVIII
Књига 56

Нови Сад, март 1996
Број 3

АДВОКАТУРА

П О З И В ЗА ВАНРЕДНУ СКУПШТИНУ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

На основу чл. 54. ст. 4. Статута Адвокатске коморе Војводине, Управни одбор је на седници одржаној 15. 03. 1996. године донео одлуку о сазивању

ВАНРЕДНЕ СКУПШТИНЕ за дан 20. 04. 1996. године

Ванредна Скупштина ће се одржати у свечаној сали Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду, Змај Јовина 20/1, с почетком у 9 часова.

Управни одбор предлаже следећи

Д н е в н и р е д

1. Актуелна пореска политика према адвокатима

Право учешћа на Скупштини имају сви адвокати, чланови Адвокатске коморе Војводине и делегирани представници Одбора адвокатских приправника.

Ако се у заказано време не скупи довољан број чланова, Скупштина ће се одржати сходно чл. 56. став 2. Статута АКВ, са почетком један сат касније, без обзира на број присутних.

Управни одбор позива све адвокате, чланове Адвокатске коморе Војводине, да узму учешће у раду Скупштине.

Председник Управног одбора АКВ
Борђе Вебер, с.р.

П О З И В
ЗА РЕДОВНУ ГОДИШЊУ СКУПШТИНУ
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

На основу чл. 4. ст. 3. Статута Адвокатске коморе Војводине, Управни одбор је на седници одржаној 01. 03. 1996. године донео одлуку о сазивању

РЕДОВНЕ СКУПШТИНЕ
за дан 11. 05. 1996. године

Редовна Скупштина ће се одржати у свечаној сали Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду, Змај Јовина 20/1, с почетком у 9 часова.

Управни одбор предлаже следећи

Дневни ред

1. Отварање Скупштине и утврђивање броја присутних чланова
2. Избор Радног председништва
3. Усвајање записника с претходне Скупштине
4. Извештај председника Управног одбора о раду органа Коморе за протекли период
5. Извештај благајника о финансијском пословању за текућу годину
6. Усвајање Завршног рачуна за 1995. годину (референт Веселиновић Предраг, благајник Управног одбора)
7. Предлог Финансијског плана за 1996. годину (референт Веселиновић Предраг, благајник Управног одбора)
8. Предлог Правилника Посмртног фонда АКВ (референт Добросављевић Светозар, секретар Управног одбора)
9. Предлог за доношење измена Статута АКВ (референт Добросављевић Светозар, секретар Управног одбора)
10. Расправа о извештајима и предлозима
11. Усвајање Правилника Посмртног фонда АКВ, измена и допуна Статута АКВ, доношење одлука и закључака о предлозима

Право учешћа на Скупштини имају сви адвокати чланови Адвокатске коморе Војводине и делегирани представници Одбора адвокатских приправника.

Ако се у заказано време не скупии довољан број чланова Скупштине ће се одржати сходно чл. 56. став 2. Статута АКВ, са почетком један сат касније, без обзира на број присутних.

Управни одбор позива све адвокате, чланове Адвокатске коморе Војводине, да узму учешће у раду Скупштине.

Председник Управног одбора АКВ

Борђе Вебер

ЗАВРШНИ РАЧУН АКВ ЗА 1995. ГОДИНУ

ПРИХОДИ	ИЗВРШЕНО до 31. 12. 1995.	ПЛАНИРАНО за 1995.
Приходи од „Гласника“	3.383,28	3.000,00
Приходи од закупнине	1.710,00	4.800,00
Приходи од чланарине	197.519,50	150.000,00
Приходи од уписнине	116.545,00	130.000,00
Приходи од посмртнине	53.243,20	40.000,00
Остали приходи	14.073,00	3.000,00
УКУПНО:	386.473,98	330.800,00
РАСХОДИ		
4000 утрошак основног материјала	15,50	—
4002 утрошак мат. за текуће одржавање	3.119,49	—
4121 трошкови одржавања	1.134,78	2.000,00
4003 канцеларијски материјал	17.283,76	6.000,00
4010 електрична енергија	1.983,01	4.300,00
4011 грејање	5.713,51	12.000,00
4103 ПТТ услуге	9.975,39	10.000,00
4110 трошкови „Гласника“	18.188,74	20.000,00
4122 трошкови инвест. одржавања	257,61	6.000,00
4128 услуге одржавања	11.069,00	6.000,00
4192 стручна литература	3.434,45	4.000,00
4193 трошкови стручног усавршавања на семинарима	13.373,97	9.000,00
4198 трошкови разних услуга	27.841,37	4.000,00
430 трошкови аморти. О. С.	23.385,57	17.000,00
438 трошкови рев. амортизације	28.109,46	—
719 трошкови рев. трај. капит.	—	2.000,00
4400 ауторски хонорари	3.318,09	6.000,00
4401 накнада за прив. послове	2.166,00	—
4403 дневнице	2.151,30	4.000,00
4405 путни трошкови	12.749,40	15.000,00
4406 трошкови превоза радника	2.472,75	5.000,00

4407 топли оброк радника	2.689,00	5.000,00
4413 чистоћа и трошкови воде	1.574,54	1.000,00
4420 репрезентација	42.072,32	10.000,00
4430 премија осигурања	3.426,82	1.500,00
4440 регрес за ГО	900,00	2.000,00
4441 трошкови посмртнине	44.202,50	40.000,00
4443 дотације и друга хуманитарна помоћ	28.648,20	13.000,00
4451 накнада за коришћење градског земљишта	629,60	1.000,00
4460 допринос на терет послодавца	13.168,57	15.000,00
4470 провизија СДК	1.601,18	800,00
4466 чланарина Савезу АКВ	4.911,00	10.000,00
4490 таксе	1.029,00	500,00
4700 укалкулисане бруто зараде	45.253,85	50.000,00
4220 средства за инвестиције	—	10.000,00
нераспоређени расходи	—	38.700,00
УКУПНО:	377.849,83	330.800,00

Вишак прихода над расходима или НЕТО добит износи:

8.624,25

Слободна средства на жиро рачуну са 31. 12. 1995. износе:

65.458,94

Готовина у благајни са 31. 12. 1995. износи:

0,00

Секретар УО АКВ
Свјетозар Добросављевић

Председник УО АКВ
Борбе Вебер

ЧЛАНЦИ

Др Никола Ворић

професор Правног факултета у Новом Саду и адвокат у пензији

НЕДОСТОЈНОСТ ЗА НАСЛЕЂИВАЊЕ*

Уводне напомене

На Првој седници Другог редовног заседања Народне скупштине Републике Србије одржаној 31. октобра 1995. године донет је (нови) Закон о наслеђивању, објављен у *Службеном гласнику Републике Србије* број 46, дана 4. новембра 1995. године.

Закон ступа на снагу по протеку шест месеци од дана објављивања.

Закон, између осталог, регулише и питање недостојности за наслеђивање (чл. 4, 5. и 6), што је предмет излагања која следе.

Наравно, сасвим сумарно и унеколико упрошћено. Више као информација и кратак коментар, но као дубља научна анализа и обрада. У ствари као тезе (подлога) за разговор (дискусију); без претензије ни на потпуност, још мање аподиктичност.

У плану је излагање да се најпре изнесу нека општа места и напомене (за неспособност и недостојност), да би се потом учинио напор нешто подробније обраде недостојности, посебно регулисане у чл. 4. ст. 1. т. 5. Закона о наслеђивању.

Неспособности за наслеђивање

Историјски и компаративно, два су основна облика дисквалификације правних субјеката (лица) као наследника: неспособност (*incapacitas*) и недостојност (*indignitas*).

* Рад примљен 7. XII 1995.

Апсолутно је неспособан сваки онај који уопште не може бити носилац (титулар) наследног права односно, права на наслеђивање.

Неспособност за наслеђивање се, при том, јавља као општи облик одузимања (оспоравања) одређеним категоријама лица (није дакле, адресована појединцима као таквима) права на наслеђивање (да уопште могу бити наследници) на територији одређене државе (правног поретка).

Или, ближе: неспособност за наслеђивање се јавља као недостатак својства појединих категорија правних субјеката да постану (буду) наследници било ког оставиоца унутар одређеног правног поретка.

Треба одмах нагласити да неспособност за наслеђивање није санкција одређеном деликту, већ интересна оцена и, ако се хоће, одбрана државе од могућности преузимања (стицања) имовине по основу наслеђа, од стране одређене категорије грађана (лица).

Другим речима, неспособност за наслеђивање нема извор (не везује се) у неким субјективним околностима на страни онемогућених (дисквалификованих) лица (наследника). Она се темељи на чисто објективним критеријумима, који се у интересу одређеног правног поретка одређују (утврђују) са циљем да се онемогући стицање имовине путем наслеђа од стране појединих категорија лица (celebes нпр.).

Иако историја познаје случајеве да је знатним (релативно широким) категоријама људи (јеретици, калуђери, странци, жене и др.) била ускраћена способност да наслеђују (што се може и данас наћи у упоредном праву), у савременим правним поретцима је то сада ретко случај.

Данас се, по правилу, не тражи никаква специјална способност (својство) за стицање наследног права, већ се способност за то подудара са општом правном способношћу. Ко год је уопште правни субјект и опште правно способан, истовремено је способан и да буде носилац (стицалац) наследног права или, права на наслеђе.

Евентуално крајње могући (уски) изузеци то не доводе у питање, већ по принципу *exertio firmat regulam*.

У том домену би се, наиме, могло да наведе у нас само подручје наследних права странаца (чл. 7) у случају изостанка реципроцитета.

„Страни држављани у Републици Србији имају, под условима узајамности, исти наследни положај као и домаћи држављани, ако међународним уговором није друкчије одређено.”

И, то је све. Перспектива је томе, с обзиром на универзализацију права и регионализацију односно, релативизацију граница правних поредака (државни суверенитет), ишчезавање и потпуно инкорпорирање способности за наслеђивање у општи појам правне способности, што већ данас постаје и јесте стварност, ако стварност није само оно што јесте, већ и оно што нужно (обавезно) бива, настаје.

Потпуно је стога основано рећи да је, данас и у нас, способност за наслеђивање општа.

Као и општа правна способност и способност за наслеђивање је својство лица да стиче права и обавезе и, као таква је непреносива и неотуђива.

Способност за наслеђивање није дакле, никакво право него својство, које се добија рођењем и траје док је човек жив, једнако за све и сваког.

Будући да није субјективно право, правна способност и, следствено ни способност за наслеђивање се не може ни одузети (у историји нпр. la mortе civil и сл.), нити је се појединац може одрећи, што није исто одрицању од наслеђа, као облику вршења наследног права.

Законска одредба (чл. 3. ст. 3) да правна лица могу наслеђивати само на основу завештања (испорука—легат нпр.) није томе супротни аргумент. Она не негира или доводи у питање општу способност за наслеђивање, адекватно природи ствари у питању.

Све у свему, као закључна напомена, може без резерве да се каже да, у начелу, сва лица (физичка и правна) могу бити наследници, стицати права и обавезе по основу наслеђа. Потребно је само да постоје (за физичка лица да су жива) у тренутку позивања на наслеђе (делација), са изузетком nasciturus-а. И, ништа више.

И на крају, још једна напомена.

Неспособност за наслеђивање треба разликовати од искључења из наслеђа и лишавања нужног дела (изнаслеђивање).

Иако готово идентични, бар по „спољашњим” последицама, разлика је битна.

Док је за „изнаслеђивање” меродавна воља оставиоца, дотле је неспособност питање закона.

Недостојнось, релативна неспособнось

Постојање наследника у тренутку делације битан је услов за стицање права на наслеђе. Но, да би једно лице, у конкретном случају, могло да буде наследник одређеног оставиоца, потребан је још један услов. Тај услов је да оно (лично) није недостојно за наслеђивање.

Недостојност одређеног лица да наследи конкретног оставиоца, због законом предвиђених разлога, које правни поредак сматра као негативан субјективни однос (недопуштено понашање) на наслеђе позваног (наследника) према оставиоцу или, према читавом друштву (правном поретку) је даљи (други) облик (основ) дисквалификације у наследном праву.

За разлику од неспособности, установа недостојности има чисто лични карактер и дејство.

Лице које се (in concreto) јавља као недостојно, не може бити (постати) наследник, у свом имену и праву. Оно је лишено права на ма каква примања по основу наслеђа; не може ништа добити ни као

наследник, ни као легатар, као да не постоји (није постојало) у моменту делације.

Дејства недостојности нису једнака у свим правним поретцима (системима). Разликују се у том правцу, углавном, два система.

Један, по коме ће недостојни наследити, али ће му наслеђено, због недостојности бити одузето, конфисковано (ерепција наследства). И, други: недостојни у њему уопште не може стицати по основу наслеђа, наслеђује се као да он не постоји.

У својој суштини је недостојност цивилна казна због неког чина (акта, радње) којим се неко лице (недостојни), на закону предвиђени начин, огрешио о оставиоца.

Разлози (основи) недостојности су увек лимитативно (таксативно) дати у закону. Нема недостојности мимо закона.

Огрешења о оставиоца која нису законом предвиђена као разлози (основи) недостојности за наслеђивање, могу имати (производити) одређене правне последице, али она нису основ за (не „узрокују“) недостојност ни као деликт, ни као санкцију.

Речју: и овде важи правило да *nulla poena sine lege, nullum crimen sine lege*. Нема, другим речима, санкције без законске норме која одређује санкцију: нема деликта без законске норме која одређује тај деликт, као услов санкције.

Извесно људско понашање је деликт зато што правни поредак за одређено понашање (као услов) узима санкцију (као последицу), овде — недостојност за наслеђивање.

Деликт је при том грађански, ако за своју последицу има грађанску санкцију, како је овде случај.

Циљ је грађанске санкције, у првом реду, накнада штете путем насилног (принудног) одузимања својине, што се овде изражава као лишавање (одузимање) права на стицање својине наслеђивањем.

И у најкраћем образложењу се дакле, квалификација недостојности као „цивилна казна“ показује коректном, имајући посебно у виду и оно што следи.

Наиме, недостојност за наслеђивање је установа наследног, дакле приватног права. Томе (природно) следи законом утврђено право оставиоца да може опростити недостојност у ситуацији свих законских основа (разлога) за недостојност, осим оних установљених у јавном интересу (чл. 5).

Опростом недостојност престаје: постаје инегзистентна.

Опроштај мора бити учињен у облику потребном за завештање (тестамент).

Опрост недостојности се не може накнадно опозвати.

Законски разлози недостојности за наслеђивање треба, наравно, да постоје или да се стекну у часу делације. Недостојност се, другим речима, цени увек према стању и околностима које су (доказано) постојале у моменту отварање наслеђа.

Све доцније настале чињенице (догађаји, радње и сл.) немају утицаја на одређивање и дејство недостојности, која проистиче из

релевантних чињеница постојећих, како је речено, у моменту делације.

Моменат и факт делације су темпорерна претпоставка наступања дејства недостојности за наслеђивање.

Разлоге недостојности утврђује оставински суд, по редовним правилима оставинског поступка. И то, по службеној дужности (ex offio), осим за случај тежег огрешења о законској обавези издржавања и ускраћењу нужне помоћи, што ни не захтева подробније образложење.

Наравно, до окончања оставинског поступка.

После тога ће одлучивање о недостојности бити искључиво у јурисдикцији парничног суда, као и (ако) кад између наследника дође до спора о чињеницама од којих зависи постојање конкретне недостојности.

Стварно легитимисан у позивању на недостојност је онај који тиме долази у повољнији наследноправни положај иза истог оставиоца, при чему то остаје отворено питање кад је и, ако је у питању недостојност „државног” разлога.

Управо овде и у вези са тим (као и општим дејствима недостојности) треба посебно истаћи да недостојност не смета потомцима недостојног и они наслеђују као да је недостојан умро пре оставиоца (чл. 6).

Недостојност је као санкција последица деликта недостојног, па она по општим правилима као цивилна казна погађа само њега.

Санкција се у принципу може уперити само против деликвента. Правна одговорност је, по правилу, лична. Утолико је недостојност субјективно ограничена санкција и установа наследног права, што опредељује и њену природу као права.

Недостојност за наслеђивање практично само помера „наследни ред” односно, мења личност наследника. Лишава наслеђа позваног на наслеђе и отвара позив на наслеђе његовим потомцима, ако је у питању законско наслеђивање.

И на крају, у вези са реченим, још две напомене.

Прва је да недостојност делује аутоматски, по сили закона.

Друга, да прописи о недостојности спадају у ius cogensa.

Законске одреднице о недостојности

Према сада важећем (новом) Закону о наслеђивању (чл. 4) недостојан је односно не може наследити на основу закона и завештања, нити стећи какву корист из завештања:

— онај који је умишљајно усмртио оставиоца, или је то покушао;

— онај ко је принудом, претњом или преваром навео оставиоца да сачини или опозове завештање или неку његову одредбу, или га је у томе спречио;

— онај ко је у намери спречавања оставиоцeve последње воље уништио или сакрио његово завештање или га је фалсификовао;

— онај ко се теже огрешио о законску обавезу издржавања оставиоца, или му је ускратио нужну помоћ, и

— војни обвезник који је напустио земљу да би избегао дужност њене одбране, а до смрти оставиоцeve се не врати у земљу.

Задржавајући се овде и данас само на овом потоњем основу (разлогу), не може да се мимоиђе да је и у ранијем праву (нпр. чл. 131. ст. 1. бив. савезног Закона о наслеђивању и др.) био познат (редигован) битно сличан законски разлог за недостојност: нешто (релативно) шири али и ужи.

Недостојан је био грађанин који је „побегао из земље да би избегао осуду за теже кривично дело, или избегао обавезу служења војске или вршио непријатељску делатност... па се до смрти оставиоца не врати у земљу”.

У старом праву (СГЗ, АГЗ) није био познат посебан основ недостојности инспирисан јавним (општим) интересом и државним разлогом.

Члан 4. став 1. тачка 5. ЗОН

Посебан разлог (основ) недостојности погађа војног обвезника који напусти земљу да би избегао дужност њене одбране, а до смрти оставиоцeve се не врати у земљу.

Ако се приђе анализи елемената законске концепције (конструкције) недостојности за наслеђивање из чл. 4. ст. 1. т. 5. ЗОН-а, прво што се може уочити и истаћи јесте да је тај основ недостојности за наслеђивање у субјективном смислу ограничен само на војне обвезнике. Само је, тачније речено, војни обвезник могући субјект недостојности по овом основу, што и објективно проширује или ограничава, како се хоће, границе недостојности за наслеђивање.

Треба при том имати у виду да је само војни обвезник у ситуацији закона (или, хипотези закона) могућ субјект недостојности по овом основу, али као појединац, у индивидуалној правној ситуацији. Иако то може бити и игра речи, ипак не и као припадник оружаних снага као категорије, будући се неспособност за наслеђивање битно разликује од недостојности управо по томе. За разлику од неспособности, која погађа категоријално, недостојност погађа појединачно и индивидуално.

Наизглед, разлика је нијансијелна али је принципијелна.

Само ће војни обвезник (под наведеним претпоставкама) моћи бити третиран као недостојан за наслеђивање, иако одбрана земље

није ограничена (резервисана) само на војне обвезнике. Следствено томе, ни сви они који учествују у одбрани земље нису потенцијални правни субјекти недостојности по овом основу. То, понавља се, могу бити само војни обвезници, али само они који напусте земљу да би избегли дужност њене одбране.

Дужност одбране земље је општа: адресована је свим грађанима. „Одбрана Републике Србије је право и дужност сваког грађанина” (чл. 51. Устава РС).

Иако је дужност одбране земље општа, недостојан за наслеђивање може постати само војни обвезник. И то, само онај који напусти земљу да би избегао дужност њене одбране, а до смрти остави-очеве се не врати у земљу.

По законском одређењу „војни обвезник је лице за време регрутне обавезе, лице за време служења војног рока и лице у резервном саставу” (чл. 284), како се ближе прецизира потенцијални круг могућих субјеката недостојности за наслеђивање по овом основу.

Тиме је и тако недостојност за наслеђивање са овог законског разлога субјективно ограничена или, тачније ограничена по субјектима. Подручје њене примене је, међутим, и објективно ограничено.

Објективне претпоставке

Нема сумње да није само рат подручје одбране земље, нити је одбрана земље ограничена (сведена) само на дужности (активности) у рату, ипак обе ове премисе асоцирају на мисао (схватање) да хипотеза недостојности по овом основу подразумева (углавном) одбрану земље у рату: ратно стање и непосредну ратну опасност.

Сматра се (у савременом међународном праву) да рат као стање почиње или формалном објавом рата или започињањем непријатељстава поведених у намери ратовања.

Довољно је само вршење непријатељстава. Оно се не мора састојати у борби оружјем: довољне су непријатељске мере по ратном праву.

Рат се, по правилу, завршава мировним уговором. Тачније: рат правно престаје када ступи на снагу мировни уговор (размена ратификације).

У историји наравно име (било је) примера (ако су примери доказ) да се рат завршава и без мировног уговора: победом или трајном обуставом непријатељстава на фактички начин.

Модеран рат при том подразумева не само војне снаге једне државе и оружану борбу између војних снага држава. Одбрана земље у савременим условима је шира од борби оружјем међу војскама. Данас се и у рату (и без рата) води многострука борба уништавања и слабења привредних, културних и других потенцијала непријатеља, веома сложеним средствима и суптилним методима, што се нај-

мање може занемарити (изоставити) у анализи избегавања одбране земље као битне одреднице питања.

Недостојност за наслеђивање по основу чл. 4. ст. 1. т. 5. ЗОН-а се мотивационо (циљно) своди на избегавање одбране земље односно, тиме мотивисану емиграцију, па без тога и мимо тога о недостојности по овом основу не може ни бити говора.

У вези са тим или, управо овде намеће се још једна напомена. Она се састоји (своди) на питање могуће колизије (дилеме) одређених уставних права (из арсенала универзалних људских права) и „избегавање” одбране земље као лично опредељење и став у условима рата. И то, као питање правно и као питање личне савести (одговорности).

У крајњој линији као питање: да ли је недостојност за наслеђивање по овом основу израз ограничења уставних права због ратних услова или принципијелни став законодавства о приоритетним вредностима одбране земље и са гледишта способности за наслеђивање?

Интерес питања је битан за сваки одговор.

Изгледа да је у питању друго решење. Колико основано, посебно је питање. Закључак тешко може да буде позитиван, али није ни искључен. Бар не, а *limine*.

Са гледишта Устава и људских права, реч је, између осталог, о питању слободе убеђења и савести (чл. 35), као и слободе кретања и настањивања (чл. 30) и др. у контексту одбране земље, као права и дужности сваког грађанина (чл. 63), ситуирано кроз призму наследног права и недостојности за наслеђивање.

Одбрана земље је и правно питање, али и етичко.

Браћајући се на ужи контекст питања, претежно је схватање да грађански рат није правна чињеница међународног права. Томе би било адекватно схватање и закључак да се за њега и не може везивати овакво квалификовано напуштање земље у циљу избегавања њене одбране, иако би једна шира анализа морала да обухвати и то, с обзиром на могуће сецесионистичке ратове, оружане побуне, народне устанке и сличне појаве, што овде и за сврхе данашњег излагања може да остане само нотирано.

Томе се на крају може додати још и ово.

Ако је у хипотези недостојности по овом основу рат, онда остаје отворено питање колико је све то основано и продуктивно, имајући у виду да је рат по савременом међународном праву забрањен, са евентуалним толерисањем одбранбеног рата.

Следствено томе, свако законско решење у области наследног (приватног) права, конципирано на претпоставци рата (у начелу) не би могло да остане и опстане као *ratio legis* једне правне државе; поготово у сврхе репресије, на подлози дилема савести (интегритета).

Даље преламано кроз питање о коме је реч и дати угао посматрања, може се истаћи да није од значаја да ли је појединац (војни обвезник) позван да учествује у одбрани земље појединачним или општим позивом (мобилизација), већ да ли *in concreto* и индивидуално адресовано постоји уставна, законска (правна) дужност (обавезе) да се (нападнута или непосредно угрожена) земља (држава) брани.

Оно што је у целом комплексу питања битно јесте напуштање земље (емиграција) и то вољно („умишљајно“) у циљу (намери) избегавања дужности њене одбране.

Под напуштањем земље подразумева се при том одлажење у иностранство (прелаз државне границе) у инкриминисаној намери, са путном исправом или без ње, легално или илегално, свеједно.

Томе је једнако и остајање у иностранству или продужетак боравка у иностранству после времена за које је лицу које подлеже војној обавези било издато одобрење, али опет у циљу избегавања одбране земље.

Није, дакле, довољно само напуштање земље (факт), већ напуштање земље у намери „да би избегао дужност њене одбране“. Практично да би избегао ступање у оружане снаге (војну јединицу) по ратном распореду. Поред фактичког, битан је, дакле, и вољни момент, што чини недостојност по овом основу тешким као доказну тему.

Било како било, постаје све више извесно да је недостојност овде конципирана као напад или повреда једне (јавноправне) обавезе — дужности против државе и њене одбране (заштитни објекат) и да се јавља у улози казне, у функцији принуде.

Све то, а *prima vista*, више одговара логици и структури кривичног права, а не наследног права. И то, како системски, тако и методски.

Са моралног или политичког становишта корени тога (и таквог) прилаза могли би да се нађу у инсистирању на патриотизму кроз принуду, односно претњу запређеном санкцијом, што би тешко могло да се објасни, још теже да се брани. Поготово ако се патриотизам схвата, како се често може срести, у националној (да се не каже националистичкој) искључивости, у култу државе и митских обмана (самообмана).

Питање да ли све то може (и треба) да се подведе као ваљан и прихватљив *ratio legis*, у савременој констелацији историјских, друштвених и правних односа, у времену када је рат по међународном праву забрањен. Тачније, када је сваки могући рат, у овом светлу, „прљави“ рат, илегална појава, не губећи из вида снажне тенденције примата међународног права у респективним односима. И то, не само доктринарно, већ и у реалности савременог света.

Преломљено у светлу ових идеја, свака дубља анализа не може да заобиђе констатацију да је недостојност за наслеђивање у питању,

тако како је регулисана и дата, више облик злоупотребе права (правне форме) ради постизања других циљева, изван сфере наследног права, но што је (традиционална) установа наследног права.

Недостојност у питању, интересно и садржајно, није ни дата као категорија приватног (наследног) права. Више је настојање за уношење „државног” разлога у материју недостојности, но што је правна заштита интереса и права оставиоца и његовог, тог и таквог статуса. И једно и друго, потпуно неусклађено логици правног система и савременим тенденцијама развоја.

Није (данас и у нас) централно место правног система доминација државног разлога (култ државе) и тенденција подржављења (етатизација) што ширег круга односа и у приватном праву (каких тенденција има), већ управо обрнуто. Данас је доминантна тенденција (нужност) ширења и обезбеђење (универзалних) људских права, што искључује дискриминације и дисквалификације по било ком основу и у било ком правцу, па то важи и за сферу наследног права.

Поближе образложено, основ недостојности у питању није, додуше, последица кривичног дела (као нпр. онај повезан са убиством оставиоца), али је, сам по себи и за себе, редигован у једној „императивној” дикцији, постављен као кривично дело (или дат као биће кривичног дела) у хипотези и диспозицији, да би му само била „прилепљена” грађанскоправна санкција.

Управо и оваква (хибридна) датост недостојности у питању, пружа даља уверавања о злоупотреби правне форме, уношењем посебно (државног) разлога у основе дискриминације грађана за стицање наследног права, што већ принципијелно није прихватљиво; ни као појава, ни као солуција.

Закључне напомене

Најзад, конститутиван елемент недостојности по овом основу, према закону, јесте захтев да се односни војни обвезник, који је напустио земљу да би избегао дужност њене одбране „не врати у земљу до смрти оставиоцеве”.

Није спорно (речено је већ) да опрост оставиоца нема овде ни места, ни дејства.

Недостојност у питању је установљена овде у општем (јавном) интересу, па опрост оставиоца није могући облик екскулпације. Опрост оставиоца није ни фактички могући, пошто је услов наступања недостојности повратак у земљу до смрти оставиоца.

Ако тако оставилац не може дати опрост и анулирати недостојност односно, правне последице тога, питање је да ли држава и на који начин (којим и чијим актом) и по ком основу (принципијелно и конкретно) може дати „аболицију” и са којим правним дејством, ако се недостојност у питању теоријски ситуира изван граница наследног права.

У складу са свим што је речено, изгледа да такав правни пут није могућ.

Поставља се у вези са тим још једно питање.

Оно се састоји у томе, да ли односни војни обвезник који је напустио земљу да би избегао дужност њене одбране, може допринети свом положају ако се, док траје рат или непосредна ратна опасност, независно од мотива (побуде) или зависно од тога, добровољно јави надлежном државном органу (органу народне одбране, органу унутрашњих послова, дипломатском представништву) и укључи се у одбрану земље односно, стави на располагање одбрани земље.

По логици ствари, ако би то учинио пре смрти оставиоца, питању нема места: недостојност није наступила. Услов наступања недостојности је да се војни обвезник, емигрант не врати у земљу пре смрти оставиоца.

У хипотези исте ситуације али после смрти оставиоца, томе ништа не би могао допринети јер, како је већ уводно речено, накнадне чињенице, после момента делације не производе никакво правно дејство.

Престало је првобитно правно стање: недостојност је дефинитивно наступила.

Остаје још једно (не и последње) питање.

Ако је недостојност цивилна казна, онда она као и свака казна (санкција деликту) може у принципу бити само лична и погађати само деликвента (недостојног).

Али у хипотези случаја (имајући у виду и немогућност опроста) недостојност више погађа (овде) оставиоца (претка) но потомка (недостојног). Он се ограничава у праву располагања својом имовином, долази до наслеђивања мимо и против његове воље, хетеронимно.

Ако је својина темељна или централна одредница правног система, онда је интерес слободе у располагању имовином старији и претежнији од недостојности за наслеђивање инспирисано „јавним интересом” (државним разлогом).

Закон, дакле, и са овог становишта није принципијелно утемељен, нити сагласан Уставу. Још мање легитимно.

Др Станко Пихлер
професор Правног факултета у Новом Саду

ПОВОДОМ ТАЧКЕ 5. СТАВА 1. ЧЛАНА 4. ЗАКОНА О НАСЛЕЂИВАЊУ*

1. Народна скупштина Републике Србије донела је 31. октобра 1995. г. нови Закон о наслеђивању (Службени гласник Републике Србије, бр. 46/95, од 4. XI 1995. г.). Закон ступа на снагу шест месеци од дана објављивања, а даном његовог ступања на снагу престаје да важи Закон о наслеђивању из 1974. г. (Службени гласник СРС, бр. 52/74, 1/80 и 25/82).

На основу информација из дневне штампе сазнаје се, да су неке одредбе овог закона изазвале недоумице већ у поступку доношења, па чак и извесно узнемиравање грађана и реаговања неких политичких партија и заједница након његовог доношења и објављивања. Истовремено, с више страна се наглашава, да је у целини гледано реч о *квалитетном закону*, стручно добро урађеном како у погледу садржине тако и техничке обраде, посебно језика. Подозрење према новом Закону, бар према средствима јавног информисања, изазивају пре свега одредбе из чл. 4, а посебно одредба из тач. 5. става 1. члана 4. С обзиром да се ради о одредбама које имају везе са *казненим правом*, као и са правним системом у целини, потребно их је размотрити што је могуће комплексније и на основу тога поставити питање њихове *уставности* и *легитимности*. Такво разматрање води у шири, ванправни контекст, пре свега политички и морални.

2. Чланом 4. Закона о наслеђивању уређује се *недостойности* за наслеђивање, а одредбом тач. 5. става 1. овог члана прописује се, боље рећи и даље у Закону *задржава* и *проширује* у односу на до-

* Рад примљен: 7. XII 1995.

сaдaшње уређење, један дубиозан основ недостојности за наслеђивање. Наиме, поред основâ који се заснивају на некој долозној радњи наследника према оставиоцу (умишљајно усмрћење или његов покушај; навођење или спречавање оставиоца принудом, претњом или преваром да сачини или опозове завештање или неку његову одредбу; уништење, сакривање или фалсификовање завештања у циљу спречавања оставиоачеве последње воље; теже огрешење о законску обавезу издржавања или ускраћење нужне помоћи), који су истоврећни као и у досадашњем и још увек у примени Закона о наслеђивању, а сами за себе захтевају посебну расправу и из неких ваннаследноправних и ванправних разлога, *шачка 5. става 1. члана 4. Закона*, не само што задржава већ и *проширује* значење једног од, у ранијим нашим законима о наслеђивању познатог основа недостојности за наслеђивање. Он се односи на *војној обвезника* који је *напустио земљу да би избегао дужности њене одбране*, а до смрти оставиоца не врати се у земљу. Остали основи недостојности, уведени чл. 131. Закона о наслеђивању Југославије из 1955. г. и преузети чл. 126. Закона о наслеђивању Србије из 1974. г. у новом Закону се не *помињу*, дакле не прихватају: пребегивање из земље грађанина Југославије у циљу избегавања осуде за теже кривично дело или у циљу вршења непријатељске делатности против Југославије, а који се до смрти оставиоца није вратио у земљу.¹

Поводом ове одредбе новог Закона о наслеђивању могу се поставити многа питања, као што је питање не само даљег задржавања већ и проширивања значења поменутог основа недостојности за наслеђивање, уз истовремено искључење неких раније познатих основа; питање његове правне природе и тумачења одредбе која га дефинише; његовог места у систему наследног права и самог Закона с обзиром на казненоправне појмове које подразумева; односа према неким принципима на којима се заснива савремено наследно право, али истовремено и с обзиром на принципе савременог казног права; његов однос према другим, у истом члану Закона одређеним основима недостојности; питање његове моралне заснованости и могућих ефеката у нашим приликама, и др. Да би се на ова и слична питања могли дати ваљани одговори, мора се поћи од природе наследног права и наследноправног односа, његове функције и значења уставне недостојности за наслеђивање.

3. Иако специфичност *наследној права* произилази из његове мешовите природе, која је спој имовинског, породичног па и соци-

¹ Закон о наслеђивању Црне Горе обухвата овај основ речима: „избегао војну обавезу”, што је *шире* од „избегао обавезу служења војске” (Закон о наслеђивању Србије из 1974. г., Закон о наслеђивању Југославије из 1955. г.), а *уже* у односу на формулацију услова недостојности из тач. 5. става 1. члана 4. новог Закона о наслеђивању Србије.

јалног права,² ипак је основа *наследној правној односа — имовинској карактера*.³ Због тога у либералном наследном праву мора да доминира приватноправно *начело диспозитивности*, које самим тим не угрожава социјалне интересе. Напротив!⁴ Оно у себи спаја, слабије или јаче (зависно од конкретних наследноправних решења) индивидуалистички и социјални принцип, оба легитимна и заснована на одговарајућим моралним, обичајним и економским категоријама.⁵ „Индивидуалистички принцип наследног права је слобода тестирања”, као „примарни облик наследног права”, а законски наследни ред се „мора заснивати на *иретицијавци* (подвукао С. П.) да правно наслеђивање најближих сродника *одјовара* неизреченој вољи оставиоца”. Његова породична функција може се схватити и наиндивидуално, у виду принудног одржавања целине наслеђа (фидеикомис), тј. као нераздељива и неотуђива заоставштина. Класично римско и средњовековно наследно право заснивало се примарно на колективистичком принципу који се изражавао у ставу, да „нема преноса имовине наслеђем, стога што титулар права, тј. породица, не умире, она је вечита”.⁶ Међутим, ова „колективистичка” идеја у наследном праву у савременом друштву је бивала и може бити инструментализована, пре свега у идеолошком смислу. Ово је важно нагласити и са становишта теме о којој је реч, па зато то и истичемо.

Наиме, мада је модерно наследно право изграђивано примарно на принципима имовинског права либералне провениенције (пре све-

² „Право наслеђивања почива, углавном, на двама установама: на породици и на приватној својини. Ово је њихова еманација и њихово продужење”. „Наслеђе се оснива на својини и породици; зато је свака промена у законодавчеву схватању породице од значаја за наследно право”. Додали бисмо — и својине! (М. Константиновић, „Тенденције модерних законодаваста у смислу ограничења права на наслеђивање”, Друштвени живот — часопис за политику, економију, законодавство и социјалне науке, Нови Сад, бр. 6/1930, стр. 39, 36).

³ У савременом наследном праву „установа наслеђивања има чисто имовински карактер”. „У питању је само регулисање имовинско-правне природе, у питању је, дакле, установа чисто имовинског карактера, а за чије регулисање, као и другде, извесни елементи личних односа могу бити... као подлога... приликом формулисања установе наслеђивања као правног института”. (Б. Т. Благојевић и О. Б. Антић, „Наследно право”, Београд 1991, стр. 5).

⁴ Сваком је друштву потребан неки „поредак сукцесије”. (К. Renner) „Индивидуалистички облик тог поретка јесте наследно право. Као и право својине, тако је и наследно право изграђено на идеји престабилисане хармоније између индивидуалног и социјалног интереса”. (Г. Радбрух, „Филозофија права”, Београд 1980, стр. 199).

⁵ О обичајној и моралној заснованости наслеђивања у народу вид.: Ф. Чулиновић, „Народно право”, Београд 1938, стр. 452—457.

⁶ Ж. Перић, „Социјална схватања у наследном праву „ab intestato”, Бранич, бр. 3/1936, стр. 100. „Ако је покојник умро *физички*, он то није *правно*; у овом последњем смислу, он и даље живи у наследниковој личности; правно, наследник је сам покојник, он, у начелу, улази у све покојникове правне односе; субјект тих односа продужује се у наследниковој личности”. (Исто, стр. 99). Разлог оваквом схватању налази се у поимању дужникових обавеза као личних и непреносивих, па би повериоци, у случају његове смрти, „остали неисплаћени да није изнађена идеја идентификације наследникове правне личности са правном личношћу de cuius-a”.

цијелности. Они темељито ограничавају принцип диспозитивности. Видећемо да је овде управо о таквом реч.

Кратко речено, развој идеје о наслеђивању у *нашем* наследном праву након Другог светског рата, ишао је од екстремних ставова да се наследно право укине (по руском револуционарном принципу с почетка совјетске државе), преко става да се првенство да законском реду наслеђивања а да тестамент буде супсидијаран, па до става да је тестаментално наслеђивање примарно а законски ред наслеђивања супсидијаран са ширим или ужим кругом ограничења, међу која спада и установа *недостјојности* за наслеђивање на начин како је схваћена и регулисана код нас од 1955. до данас.⁹

4. Колико је наследно право повезано са *моралним прѣдставама* људи у одређеној заједници можда најзорније представља *установа недостјојности за наслеђивање*. „Недостјојност за наслеђивање (*indignitas*) представља индивидуални разлог за губитак (одузимање) наслеђивачког својства физичком лицу”.¹⁰ Друштво тражи од наследника одређене услове моралног карактера. „Она најчешће долази као нека врста цивилне казне за недостјојно лице, а то из разлога што је *према оставиоцу* или према њему блиском лицу учинио какав недопуштен, неисправан или неморалан акт...”¹¹ Он мора постојати у моменту отварања наслеђа и трајати до смрти оставиоца. Лични је основ немогућности наслеђивања и зато не утиче на остале наследнике. Због своје моралне и правне природе суд о њему води рачуна *ex officio*, али из истих разлога оставилац би њиме *увек* морао да диспонира, тј. да *увек може* да га опростом, датом у правилу у форми тестамена, отклони. Ова установа води порекло из римског права.¹² Њено регулисање у различитим правним системима је увек специфично, пре свега с обзиром на *врсте разлога*¹³ недостјојности и њихов број. Три су основне карактеристике у њиховом регулисању: 1. законом су лимитирани, 2. односе се на све наследнике (уни-

⁹ Доношење нашег првог Закона о наслеђивању изазвало је „широко интересовање и расправљање”. Било је разних идеја. Тезе за Закон дале су оставиоцу право да тестаментом располаже *само* ако има нужних наследника и то делом заоставштине — претпоставка законског реда наслеђивања, а са *многи* страна је заступано мишљење, да би наслеђивање требало ограничити на ужи круг наследника, а тестаментално наслеђивање потпуно искључити (!), да би се на овај начин већи број заоставштине предавао држави или јавним установама „и тиме им омогућити, да у јачој мјери удовоље својим социјалним задацима”. (Вид. пом. бр. Архива из 1948, стр. 98, 104). Касније, након доношења Закона о наслеђивању (1955) стално се инсистирало на социјалној функцији наследног права, а судије у наследној расправи се виде не само као правници него и као социјални радници. (М. Ступар, „Социјална функција наслеђивања и његово правно регулисање”, Архив, бр. 4/1955, стр. 382—387).

¹⁰ М. Митић, „Недостјојност за наслеђивање”, Правни живот, бр. 6/1965, стр. 5.

¹¹ А. Силајшић, „О недостјојности за наслеђивање”, Народна управа, бр. 11/1959, стр. 567.

¹² И. Пухан, „Римско право”, Београд, 1969.

¹³ Вид. радове нав. под 1, 10 и 11.

верзалне сукцесоре) и 3. односе се и на легатаре (сингуларне сукцесоре). Ово је прихваћено и у нашем праву.

5. Због потребе критичког односа према тач. 5. става 1. члана 4. Закона о наслеђивању, треба указати на две ипак *различите* *устина* нове којима се ограничава право наслеђивања и друга права из наследног права, нарочито због тога што се између њих у нашем праву и то управо у чл. 4. Закона очигледно не прави разлика, а она је важна за тумачење поменуће одредбе. Наиме, потребно је правити разлику између појма *несијособности* (*incapacitas*) и појма *недостојности* (*indignitas*) за наслеђивање.¹⁴ Први основ делује *аисолутино* јер искључује сваку могућност да неко лице добије својство наследника у конкретном правном поретку, а други *релативно* јер спречава неко лице да буде наследник конкретног оставиоца уз начелну могућност да оставилац својом вољом отклони такво правно дејство. *Несијособности* је последица одређеног *сјајтуса* лица, а у историји су то бивали на пример: апостати (отпадници, расколници), јеретици, странци, исељеници-емигранти без овлашћења за исељење (практично пребези у иностранство), *војни бејунци* (дезертери) и сл.¹⁵ Иако наш Закон о наслеђивању не помиње овај појам, ипак према одредби чл. 7. „страни држављани у РС имају, под условом узајамности исти наследни положај као и домаћи држављани”. Странци су практично *несијособни* да наслеђују ако *није испуњен* услов реципроцитета. С обзиром да се овде ради о једном *сјајтусу* лица, он на могућност наслеђивања делује *којенитно ipso iure* без могућности отклањања тог дејства од стране било кога па и декујуса.

Другачија је природа установе *недостојности*. Њено дејство је *релативно* зато што се овде ради о повреди међусобних односа између оставиоца и предестинираног наследника; „као разлоге *недостојности треба* одредити такве чињенице које *морално* онемогућавају наследника да прихвати наслеђе *одређеној* оставиоца” (подвукао С. П.).¹⁶ Овде се не ради о *сјајтусном већ о личном односу*. Овде је реч о *нечасливом односу, нечасливом делу* према оставиоцу. Зато тај однос по својој природи у наследноправном смислу *мора бити приватнојравној, а не јавнојравној (какав је сјајтусни однос) карактера* и подложен начелу диспозитивности пасивног субјекта мо-

¹⁴ И. Пухан, „Недостојност наследника по новом Закону о наслеђивању”, Наша законитост, бр. 8—9/1955, стр. 336—337.

¹⁵ Према пар. 538. Аустријског грађанског законика лице које положи тзв. завет сиромаштва (ко се „одрекао права прибавити што уопште”) постајало је неспособно за наслеђивање, а према пар. 544. *йолитичким* прописима одређује се круг лица која губе ово право „кад напусте своју отаџбину или војну службу без уредног допуштења”. О неспособности за наслеђивање према шеријатском праву вид.: А. Шкаљић, „Шеријатско наследно право”, Сарајево, 1941, стр. 27—29.

¹⁶ И. Пухан, Исто, стр. 337.

ралне повреде. Већ је речено да су разлози успостављања тог односа различито одређени у законодавствима.¹⁷

6. Према томе, лако је уочити, да је основ „недостојности” из тач. 5. става 1. члана 4. Закона о наслеђивању *поједино* у Закону схваћен и употребљен па стављен у скупину стварних основа недостојности за наслеђивање, заједно са онима које Закон прописује тач. 1—4. става 1. члана 4, јер се овде очигледно ради о *неспособности* за наслеђивање с обзиром да има *ајсолутино дејство*, тј. делује *према свим* потенцијалним наследницима и у односу на *све* њихове потенцијалне оставиоце, а оставилац га *не може* ни под којим условима отклонити својом вољом.¹⁸ Тиме је наше наследно право прихватило (додуше сада, на основу новог Закона, без још неких раније познатих) један *специјални правни ситуација* за домаће држављане — статус *специјалној емигранта*, као неког савременог апостата или јеретика!

Због снажног дејства ове одредбе новог Закона о наслеђивању, нарочито у нашим садашњим приликама, мора се поставити питање, који *круи лица* (домаћих држављана) подлеже овој одредби, као и питање *правној и моралној* покрића за овакво уређивање једног важног наследноправног проблема. Одредба тач. 5. става 1. члана 4. Закона користи појмове са одговарајућим правним значењима: „војни обвезник”, „напуштање земље”, „избегавање дужности”, „одбрана земље”, који се у овој анализи морају ближе разјаснити да би се представила ширина правног дејства које успоставља, њена уставна заснованост и посебно њен легитимитет, овде (због природе установе наслеђивања) наглашено схваћен као морална категорија.

За разлику од досадашњег решења (које иначе никако не желимо бранити), према којем је, поред осталог,¹⁹ „недостојан” за наслеђивање *грађанин* који је *пребегао* из земље да би „*избегао обавезу служења војске*” па се до смрти оставиоца не врати у земљу, *по новом* Закону о наслеђивању „недостојан” је „*војни обвезник* који је *напустио* земљу да би избегао *дужности* њене одбране, а до смрти оставиоцеве се не врати у земљу”.

¹⁷ О томе ближе у пом. радовима А. Силајшића, М. Митића, И. Пућана, А. Шкаљића. Подсетимо да се ти разлози углавном сведе на нека кривична дела (убиство, превара, фалсификовање, принуда и сл.) и да су у многим законодавствима сужени на два-три основа. Према пар. 419. Српског грађанског законика постојао је само један основ недостојности за наслеђивање — умишљајно убиство оставиоца. Црногорски Општи имовински законик није регулисао наследно право, јер је став В. Богишића био „да породици и наследству није правог мјеста у такозваноме грађанскоме законнику”. (В. Богишић, „О положају породице и наследства у правној систему”, Изабрана дела и Општи имовински законик за Црну Гору, Београд 1936, стр. 167).

¹⁸ Тако: М. Митић, И. Пућан, пом. радови.

¹⁹ Вид. чл. 131. ст. 1. тач. 1—4. Закона о наслеђивању Југославије из 1955. г. и чл. 126. ст. 1. тач. 1—4. Закона о наслеђивању Србије из 1974. г.

Појам *обавезе служења војске* је *знајно* ужи од појма *дужности одбране земље*²⁰ па је због тога и *круї* лица (грађана) који су „недостојни” за наслеђивање по овом основу, према новом Закону *знајно шири* него према Закону о наслеђивању из 1974. г. И појам „пребећи”, који се користи у ранијем Закону о наслеђивању, је *ужи* од појма „напустити”, који се користи у новом Закону. Тиме су *и́роширени* разлози недостојности. Појам „пребећи” асоцира на неку противправну радњу, а појам „напустити” се може еластичније тумачити — он може подразумевати и неку радњу која сама по себи није противправна, али је накнадно искоришћена у циљу који је одређен Законом, при чему је ирелевантно (!) да ли је тај циљ *in concreto* остварен или не („да би”). Међутим, најбитније у одредби новог Закона је уношење синтагме: „*избећавање дужности одбране земље*” уместо раније прихваћеног „*служења војске*”. Војни обвезник, као грађанин, има далеко *шири* круг обавеза које су одређене дужношћу одбране земље, а „служење војске” је само једна од тих обавеза.²¹ Односно, далеко је шири круг грађана који имају дужност одбране земље од круга оних који имају дужност „служења војске”.²² Овде је такође симптоматично, да се разлог за „недостојност” за наслеђивање не везује искључиво за вршење неког *кривичног дела* које би се састојало у напуштању земље са циљем избегавања дужности њене одбране, већ се односи на *свако* напуштање земље у поменутом циљу било оно кривично дело (нпр. дело из чл. 214. ст. 3. КЗ СРЈ — избегавање војне службе напуштањем земље или останком у иностранству), према садашњем или неком будућем кривичном законодавству, или не било, нпр. неки прекршај или чак дисциплински преступ, по садашњем или неком будућем војном законодавству.²³

7. Овде је такође занимљиво указати и на једно шире, *морално и уставноправно* питање, које је везано за проблем *лејитивмитијета и лејалијетија* одредбе из тач. 5. става 1. члана 4. Закона о наслеђивању. Наиме, према чл. 51. Устава СРЈ из 1992. г. и чл. 34. Устава РС из 1990. г. *јамчи се* *и́раво на наслеђивање*, додуше „у складу са законом”. С друге стране, и према чл. 63. Устава СРЈ и према чл. 51. Устава РС *одбрана земље* је „*и́раво и дужности* сваког грађанина”.

²⁰ Према чл. 20. савезног Закона о одбрани (Службени лист СРЈ, бр. 43/94) дужности *грађана* у одбрани земље су: војна обавеза, учешће у цивилној одбрани и заштити, обучавање за одбрану земље, радна обавеза, материјална обавеза. Вид. такође чл. 11—18. Закона о одбрани Србије (Службени гласник РС, бр. 45/91).

²¹ Вид. претходну белешку. Према чл. 279. ст. 1. Закона о војсци Југославије (Службени лист СРЈ, бр. 67/93): „Војну обавезу у миру и рату имају *сви* грађани Југославије”. Према чл. 282. ст. 1. истог закона: „Војна обавеза се *састоји* из регрутне обавезе, обавезе служења војног рока и обавеза лица у резервном саставу”. Чл. 284. дефинише *појам војног обвезника* на следећи начин: „Војни обвезник је лице за време регрутне обавезе, лице за време служења војног рока и лице у резервном саставу”.

²² Вид. претходну белешку.

²³ Вид. нпр. прекршаје предвиђене савезним Законом о одбрани (чл. 84) и републичким Законом о одбрани (чл. 117).

Имајући ваљда у виду ове одредбе устава, Закон о наслеђивању је учинио оне грађане који су *војни обвезници* — „недостојним” за наслеђивање под условима које је утврдио у тач. 5. става 1. члана 4. Да ли је за то имао и правно и морално покриће? Није ли тиме не само довео у питање уставност поменуће одредбе у односу на гаранције права наслеђивања (која се законом ипак не би смела ограничавати већ само реализовати), већ и у односу на одредбу која се односи на одбрану земље? С обзиром да је *недостојној морална категорија*, а Закон о наслеђивању овај основ ограничавања права на наслеђивање ставља у ту категорију, да ли је законодавац могао претпоставити да је одбрана земље *изнад* једне уставом непосредно зајемчене слободе каква је слобода *савести*, или слобода *мисли*, или слобода *веровања*, или слобода *убеђења* (вид. чл. 35. и 43. савезног и чл. 45. републичког устава)? Зар није размишљао о могућности *колизије* између ових вредности и дужности на одбрану земље?²⁴ Зар и та дужност — маколико некеме она може бити света и часна — ипак није већ у самом уставу релативизиована поменућим другим вредностима такође гарантованим уставом?

С правне пак тачке гледишта, морамо се замислити и над одредбама чл. 63. Устава СРЈ и чл. 51. Устава РС, независно од осталих одредаба оба устава. Наиме, оба устава *истовремено* конституишу и *дужности* и *право* на одбрану земље. У тумачењу ових (истоветних) одредаба морамо се служити правном логиком и принципима права. Могуће су две ситуације: прва, да субјект права (грађанин) прихвата своју дужност и своје право, и друга, да, позивајући се баш на право, не намерава да се одазове дужности! Дакле, у питању је уставом конституисана *колизија* дужности и права. Према правној логици у таквој колизији — *јаче је право*. Пермисивна норма је јаче правне снаге од прохибиторне и императивне. Оваква одредба би била бесмислена ако би се другачије тумачила, јер би личила само на украс без икаквог значења у правном смислу речи, пошто би тада увек позицију субјекта на кога се односи одређивала (*in finito*) само његовом дужношћу, а не и правом. Ако пођемо од претпоставке да је уставотворац хтео да у устав унесе смислену одредбу, онда се мора поставити питање, како се може грађанин сматрати „недостојним” за наслеђивање ако се позивао на своје уставом загарантовано право?! Ако пођемо од обрнуте претпоставке, онда ћемо доћи до закључка, поред других могућих, да се уставотворац бави мистификацијама неких појмова и правних установа, да је нелогичан и лицемеран, што се све протеже дубље у правни систем.

²⁴ Та се колизија никако у својој целини не решава одредбама чл. 296. ст. 2. Закона о војсци Југославије, која омогућује регруту „који због верских или других разлога савести *не жели* да служи војни рок под оружјем или жели да служи у цивилној служби”, да војни рок служи 24 месеца. То је само покушај успостављања неке врсте императивног „компромиса”.

8. У даљој валоризацији одредбе тач. 5. става 1. члана 4. Закона о наслеђивању могуће је отворити још нека питања уз потребу да се неке констатације понове. Као што је речено, у основи установе *недостојности* за наслеђивање морала би бити нека нечастива дела према оставиоцу. Зато што су та дела *морално* управљена против њега, он може њихово успостављено правно дејство отклонити. Закон је овде супсидијаран у односу на његову вољу, мада у први мах изгледа да је обрнуто. Недостојност је морална категорија *par excellence* и као таква подложна аутономном процењивању оставиоца. Као што се видело, проблем је у томе што се основи из тач. 1—4. става 1. члана 4. Закона о наслеђивању *бијно разликују* од оног из тач. 5, и то из два основна разлога: 1. због њихове различите природе с обзиром на *однос* наследника, или другог лица које стиче какву другу корист из завештања а та корист нема карактер наследства, *према оставиоцу* и 2. због свог *дејства*, о чему је већ било реч. Можда би се могло тврдити да у Закону о наслеђивању постоје и друге когентне норме па да због тога поменута одредба не треба особито да нас узбуђује. Међутим, њихова природа је таква да не изазива поменуће моралне и правне дилеме са којима се суочавамо при анализи тач. 5. става 1. члана 4. Закона о наслеђивању. Као да она *помера* Закон о наслеђивању у неком другом правцу који оду-дара од његове основне концепције, па утиче на његову правну и моралну конзистентност. Готово да се стиче утисак, као да је творцима овог *доброј закона* неко *наметнуо* ово решење, свакако из неких разлога.²⁵

Примећује се да је ова одредба *повезана са иностранством* — у необичном су стицају, свакако не случајно, иностранство и дужност одбране земље. Не заборавимо да је тај услов за постојање овог облика „недостојности“ за наслеђивање ушао у наше наследно право 1955. г. То је време када смо, поред осталог, према чл. 303. тада важећег Кривичног законика из 1951. г. у систему имали широко формулисано кривично дело недозвољеног преласка преко државне границе за које је било довољно недозвољено прелажење државне границе у оба смера, а био је кажњив и покушај кривичног дела као и омогућавање другом да недозвољено пређе државну границу. Тада је, подсетимо се, *однос према иностранству* добрим делом био *идеололизован*, клаустрофобичан и ксенофобичан. То је могла бити додатна мотивација за увођење ове чињенице не само у казнено већ и у наследно право. Може неко поставити питање, шта нас данас везује за тадашње представе о иностранству, а у вези са дужношћу одбране земље, да је, ето, само та одредба из некадашњег Закона о

²⁵ Нисмо у могућности да проверимо неке тврдње, на основу којих би се дало закључити да је у поступку доношења овог Закона о наслеђивању било и других необичних идеја у вези са регулисањем „недостојности“ за наслеђивање. Данас је код нас поступак доношења закона углавном такав да је стручно врло тешко пратити његов ток, па због тога и благовремено реаговати на разне пројекције закона.

наслеђивању при регулисању „недостојности” за наслеђивање са апсолутним дејством задржана, па и проширена, новим републичким Законом. И да је грађанин „недостојан” за наслеђивање по овом основу *само када је, односно само док је у иностранству!*

Мада *формално* ова одредба Закона о наслеђивању *није јавно-правне природе*, тј. није јавноправна казна, она *de facto* то јесте, с обзиром да лично, економски па и морално погађа субјекта наследног права и то не само наследника већ сасвим могуће *и оставиоца*. Последице које она повлачи подсећају на неку врсту *правне последице* осуде, јер делује на бази когентне норме, додуше уз неопходност судске одлуке која се доноси по официјелном начелу, али уз могућност таквог тумачења, иначе прихваћеног у делу теорије и у пракси, да суд који доноси одлуку о чињеницама из чл. 4. Закона о наслеђивању, па и онда када се ради о кажњивом делу(!), *није везан* нити одлуком кривичног суда нити одлуком органа за вођење прекршајног поступка, нити чињеницом да је евентуално наступила застарелост или да је дело опроштено амнестијом или помиловањем. Истовремено потенцијалног наследника не извињава екстрадиција, јер се сматра да је потребно да се, до смрти оставиоца, *добровољно* врати у земљу.

То што је слична одредба постојала у Закону о наслеђивању из 1955. г. и што постоји у Закону о наслеђивању из 1974. г., који се још примењује, или што такво решење, клико нам је познато, није критиковано — разуме се, није никакав аргумент за њено прихватање. Ако се она може интерпретирати и као нека врста јавноправне мере, да би *служила* војном или чак казненом праву, њена проблематичност је утолико наглашенија. Све указује на то, да је у питању један атавизам у наследном праву којем се морамо супротставити. Ако се ова одредба заснива на некој идеји о социјалној функцији права, онда нисмо далеко од става, да је наследно право не само социјално право већ да може и треба да буде и у функцији таквих јавних интереса као што је заштита државе, односно средство заштите од друштвено опасних понашања. Оно се тада може тако да инструментализује, да постане средство криминалне политике у заштити државе односно њеног система одбране. То није примерено наследном праву, већ се мора чинити другим правним средствима, пре свега средствима казног права. Таквом инструментализацијом наследног права угрожава се елементарни принцип приватног права — принцип диспозитивности, али истовремено доводе у питање и неки морални принципи и вредности на којима је засновано наследно право (породица, брак, сродство, аутономија воље титулара имовинских права и сл.).

9. На крају се може поставити и питање о *моћним моћивима* задржавања баш овог основа „недостојности” за наслеђивање из скупине основа које је одредио чл. 126. став 1. тач. 5. Закона о наслеђивању Србије из 1974. г., посебно у овом моменту, у времену у

којем је таква одредба изазвала подозрење грађана. Покушајмо да претпоставимо неке могуће одговоре.

а) Да би се остварила ефикаснија социјална функција наследног права? Неуверљиво је то претпоставити, јер оваква ригорозна одредба пре *сиречава* остваривање те функције, јер отклања могућност било каквог права везаног за оставину, а социјална функција наследног права се остварује обезбеђивањем тог права, а не његовим анулирањем.

б) Да се обезбеди један специјални морални основ недостојности за наслеђивање? Ни то није уверљиво, јер је у питању основ који није заснован на односу према оставиоцу, а неуверљиво би било у ову област права и људских односа из моралних разлога уводити неки основ недостојности који није продукт везе између оставиоца и наследника. Ако би се сматрало да су оружане снаге, одбрана земље и сл. морална вредност по себи уверљив и за област наслеђивања, могло би се поставити питање, зашто се онда у такав основ „недостојности” не укључују много атрактивнија дела (на пример кривична дела против државе и уставног поретка). Напротив, нека раније предвиђена — сада су искључена из овог основа. Не желимо по сваку цену овде да употребимо могући аргумент против тезе о наглашеној моралној вредности дужности одбране земље, указивањем на општепознату чињеницу масовности појаве емигрирања управо у циљу избегавања те дужности.

с) Да се оствари актуелан јавноправни интерес за мотивацијом грађана — војних обвезника, да служе у оружаним снагама (тј. да не избегавају једну законску обавезу), било у смислу да се мотивишу десетине или стотине хиљада избеглих младих људи да се врате у земљу и уз ризик кривичног прогона одазову својој дужности (и праву!), или пак *демотивишу* потенцијални бегунци? Ни то није уверљиво, јер се упорно одустаје од доношења закона о амнестији, који је примерено правно и политичко средство за решавање овог проблема, а не да се реши наследним правом.

д) Да се остваре неки даљни циљеви, рецимо неке мутне и умишљене демографске политике, с обзиром на прилике у којима је Закон донет? Било би крајње наивно уверење да је демографско питање могуће решавати на овај начин.

е) Да се тиме потврди или мистификује представа грађана о моралној вредности одбране земље и оружаних снага? И то је засновано на вероватно погрешној претпоставци, јер се правом морална уверења не могу стварати, нарочито не когентним законима, а и претпоставка о некој особитој вредности одбране земље и актуелних оружаних снага у њој, у овом моменту је вероватно неоснована, пре свега у односу на оне који су избегли у иностранство из познатих разлога.

Доиста, по свему изгледа да је у питању један посве ирационалан законодавчев мотив. Оставилац ће се у правилу морално побунити, правно немоћан против оваквог основа „недостојности” за на-

слеђивање. Не може се претпоставити да је морална вредност садржана у обавези служењу одбрани земље у нашим данашњим приликама *изнад* моралне вредности наслеђивања. Претпоставка је, дакле, да овај основ *нема моралну леђитимацију* за тако снажно правно дејство какво му даје Закон о наслеђивању. Овде се настоји да се, због државног интереса (одбране земље), који се иначе остварује јавним правом, негирају сви остали општи и посебни социјални интереси и вредности који се остварују наследним правом и који се у неким случајевима *једино* наследним правом и могу остварити. Реч је о очигледно непродуктивној одредби Закона. Њиме смо, у нашем времену и приликама, признали новог јеретика, апостату и проказаног: у друштву са толико проблематичних вредности и релативизованим моралним појмовима увели један изразито репресивни правни механизам, који би, уз то, требало да се заснива и на неком моралном принципу.

Треба још једном подвући да, ако ова одредба Закона нема морално покриће, онда она нема ни правно покриће и то, у овом случају, не примарно због тога што управо *уопште* мора да има моралну легитимацију, већ због тога што *јравна* природа установе недовољности за наслеђивање *мора* да има такав основ, независно шта *начелно* мислимо о односу права и морала. Овде, *зато*, утолико више и утолико пре важи став: *Lex iniusta non est lex*. Функција права је да државу устроји као цивилизовану и моралну творевину, а морална обавеза правника да га не само примењује већ и критикује. Подсетимо се речи св. Августина: „Државе без правде су само плачкашке банде, али велике”.

Др Бранко Пејрић

судија Врховног суда Војводине

и професор Правног факултета у Новом Саду у пензији

О КРИВИЧНОМ ДЕЛУ КРШЕЊА ЗАКОНА ОД СТРАНЕ СУДИЈЕ*

(Пример бесмислене кривичноправне одредбе)

I. 1) Редиговање било ког законског текста претпоставља перфектно познавање дате материје од стране редактора, да би се добио ваљан законски текст — предлог који треба да буде озакоњен од стране надлежне скупштине. То се посебно односи на текстове из области материјалног кривичног права, јер кривично-правне норме могу значајно да задиру у слободу и права грађана. Међутим, редактори кривично-правних, а и других норми су, по правилу, дубоко скривене личности, за које стручна јавност уопште не зна, па не може ни да се изјасни о њиховим квалитетима и подобности за тај значајан и важан посао. Зна се једино ко је конкретни предлагач закона, а то је редовно ресорни министар правде (савезни или републички), који свакако није и редактор. Када би се знали редактори, а јавност — поготово (стручна) — би требала да зна за њих, онда би избор редактора био ригорознији, њихова одговорност већа, а рад свакако квалитетнији. На тај начин бисмо добијали и боље законске текстове, који се не би морали често мењати и допуњавати, односно разјашњавати подзаконским актима. Тиме би се остварила јавност рада савезних органа — чл. 122. Устава СРЈ, односно чл. 10. Устава РС.

2) Законски текст којим се инкриминише нека (или неке) радња као друштвено опасна (чл. 8. ст. 2. Кривичног закона Савезне Републике Југославије — даље: КЗЈ), и да уз остале елементе бића одре-

* Рад примљен: 17. VIII 1995.

Ђеног кривичног дела, представља конкретно и кажњиво кривично дело, мора да испуњава одговарајуће услове. Као прво, кривично дело, и уз њега одговарајућа санкција, може бити утврђено (одређено, предвиђено) само, и искључиво, у закону донетом од стране надлежне скупштине, а ни каквом другом правном акту нижег ранга. Пошто се ради о закону, као највишем државном правном акту, после Устава, онда тај правни акт-закон мора безусловно испуњавати неке елементарне услове, да би био правилно, ефикасно и адекватно примењиван у пракси. Да би испунио те захтеве закон-законски текст (ститулација) мора да буде: језички адекватан, јасан, разумљив, конзистентан, потпун, недвосмислен, логичан, без непотребних (сувишних) елемената или детаља, или широког описног карактера, а изнад свега да законски текст буде практично и реално применљив у свим својим елементима и да не оставља било какву сумњу у погледу елемената бића утврђеног и одређеног кривичног дела. Наравно да је то, објективно узето, идеалан садржај било којег законског текста у кривично-правном домену, али се на жалост мора констатовати да сви прописи нису такви, већ да ипак егзистирају у нашем кривичном законодавству, и поред низа измена и допуна које су вршене током низа протеклих година, норме супротне наведеним елементима.

II. 1) Као прва норма, која не одговара наведеним елементима је одредба чл. 181. КЗЈ — „Кршење закона од стране судије”, која се налази у законском тексту од прве верзије Кривичног законика из 1951. године. Тада је — као чл. 315 — та одредба гласила:

„(1) Судија који у намери да другом прибави какву корист или да му нанесе какву штету донесе незаконит акт или на други начин погази закон,

казниће се затвором најмање три месеца или строгим затвором до пет година.

(2) У особито тешким случајевима, учинилац ће се казнити строгим затвором до десет година.”

Тако концентрисана одредба била је на снази до 1. јула 1977. године, када је, на основу одредаба Устава из 1974. године, извршена подела законодавне надлежности материјалном кривично-правном домену између федерације, република и покрајина. Тада је у Кривичном закону СФРЈ та одредба била редигована на следећи начин и то као чл. 181:

„(1) Судија или судија поротник суда федерације или војног суда који, у намери да другом прибави какву корист или да му нанесе какву штету, донесе незаконит акт или на други начин прекрши закон,

казниће се затвором од шест месеци до пет година.

(2) У особито тешком случају дела из става 1. овог члана учи-
нилац ће се казнити затвором од три до десет година.”

Овде је дата адекватна редакција законског текста с обзиром на законодавну надлежност федерације и њене судове па и војне судове, као специјализоване судове. Новина је била у томе што је као могући извршилац предвиђен и судија поротник, савезних судова и војног суда. Сем тога у овој редакцији, у ст. 2, предвиђена је казна затвора до десет година, јер је у међувремену из нашег казнено-правног система отклоњена казна строгог затвора — као врста временске казне. Тако редигован чл. 181. пренет је у кривично законодавство СФРЈ, с тим што је чланом 50. Закона о изменама и допунама из 1990. године (Службени лист СФРЈ бр. 38/90) брисан став други, којим је био инкриминисан „особито тежак” случај, тако да је сада на снази само став 1. тог члана, као комплетна норма.

2) Пошто је сада чл. 181. пред нама у целини, могуће је прићи његовој анализи и видети да ли је он јасан, реалан и применљив. Као извршиоци овог кривичног дела могу се појавити: судија суда федерације, судија поротник суда федерације односно судија или судија поротник војног суда, који би донели незаконит акт или „на други начин прекрши закон”. Овде одмах треба указати да се у односу на извршиоца, у сва три случаја, употребљава искључиво једнина, што значи да се не може зона кажњивости проширивати и на веће (односно већа), већ само на инокосне судије када доносе неку одлуку у својој надлежности. При томе треба имати у виду да ниједан суд федерације нема судију појединца, нити пак судија ма код суда федерације не може доносити било који одлуку самостално, већ се све одлуке доносе у зборном саставу. Према томе, јасно је да ниједан судија или судија-поротник суда федерације не може самостално донети било какву одлуку у било ком поступку. Поступање судије односно судије поротника војног суда је посебно питање.

3) Пошто је закон изричит у томе да се као извршилац овог кривичног дела може појавити само појединац (судија односно судија поротник), онда се логично не може конструисати и кривична одговорност колективног тела, тј. већа у појединце (или троје) или петорице (или петоро) судија, а ноторно је да се врло велики број судских одлука доноси баш у неком од тих и таквих колективних састава. Без обзира на то што је у законском тексту изричито употребљена једнина ипак постоје мишљења да је могуће да и веће изврши ово кривично дело, са свим његовим елементима. Таква конструкција је апстрактна и иреална већ у својој основи, јер је неопходна претходна претпоставка о постојању злочиначког контакта од стране свих чланова већа (од три, односно пет чланова, или још ширег састава), коме би на челу увек стајао председник већа. Овде се поставља кардинално питање: који је судија — председник већа тако сугестивног, да не кажемо хипнотизерског дејства и карактера да може придобити све остале чланове већа да гласају за незакониту

одлуку, под условом да и они стекну идентичну криминалну намеру. Будући да су судије поротници по правилу лаици, председник већа може да им неосновано прикаже да у конкретном случају нема кривичног дела, на основу чл. 8. ст. 2. или чл. 9. ст. 1. КЗ, или да у парничном поступку прикаже други правни основ за одлуку каква њему одговара. Наравно да се у таквим случајевима ради о чистој обмани судија поротника од стране председника већа и да се у таквој ситуацији не може говорити о одговорности чланова већа, судија поротника. При томе треба имати у виду да председник већа, по правилу, не зна који ће судија поротник бити распоређен у његово веће, јер дневни распоред судија поротника врши судска управа, тако да судија — председник већа, по правилу, и не зна који ће му судија поротник бити додељен одређеног дана. Наравно да је и овде могућа (доста небулозна) претпоставка да председник већа подстакне члана већа — судију поротника и да овај прихвати незаконито поступање. Међутим, онда остаје други судија поротник, којег такође треба „обратити”, па је питање како је могуће, и да ли је могуће све те предрадње обавити за кратко време пре почетка главног претреса или расправе. При томе треба имати у виду да би то све требало да се одвија у кабинету судије, где је, по правилу, увек присутан записничар, а често и судски приправник, ако је додељен на рад код судије. Све наведене околности несумњиво указују на тешко одрживу апстрактну претпоставку која је у реалној стварности објективно неостварљива.

4) Напред је било говора о евентуалним могућностима (односно немогућностима) да судско веће од тројице судија на евентуално подстрекавање председника већа, донесе намерно незакониту одлуку у намери коју предвиђа чл. 181. КЗ, па је дат изричито негативан одговор. Исти, још резолутнији негативан одговор мора се дати када се ради о судском већу у ширем саставу, од пет или више судија, односно судија поротника. Манипулација, подстрекавање, манипулација или навођење тако великог броја редовних судија (који се налазе у сваком ширем саставу) и судија поротника, је практично незамисливо, и по нашем мишљењу иде у област ненаучне фантастике. Због тога није неопходно шире образложење.

5) У чл. 181. КЗЈ апострофирани су и војни судови, код којих је ситуација нешто другачија. Наиме у првостепеним војним судовима постоји истражни судија — као појединац, затим председник већа — као појединац који су овлашћени да, као инокосни органи, доносе појединачне одлуке. На пример истражни судија доноси решење о спровођењу истраге, решење о одређивању притвора, председник првостепеног већа доноси решење о одбачају жалбе као недозвољене или неблаговремене и друге, па при доношењу одговарајућих решења може поступати у намери коју има у виду чл. 181. КЗЈ. Но, то се увек ради о инокосном судији, који може подлећи неком спољном утицају и кренути путем криминала, па је за њега и предвиђен чл. 189. КЗЈ.

6) У првостепеним војним судовима постоје и већа од тројице (или троје) судија, па је ту могућност манипулације врло мала, незнатна, па практично и немогућа, јер је тешко претпоставити да би један судија по позиву успео да придобије двоје судија по позиву за вршење криминалних радњи. При томе треба имати у виду да се већа од троје судија често формирају *ad hoc* те је могућност комплота још више умањена па и елиминисана. Да би ова већа, односно неко од њих, колективно деловали са криминалном намером веома је тешко и претпоставити.

7) Судија поротник, без обзира у ком суду је федерације односно војном суду или већу, не може никада ни у каквим процесним ситуацијама да донесе самостално никакву одлуку. Према томе чл. 181. КЗЈ објективно се не може односити на тог судију, па је илузорно у законској одредби предвидети судију поротника као могућег извршиоца кривичног дела као активног субјекта кривичног дела. Значи, то је несувисла и непотребна одредба која практично не значи ништа.

III. 1) Одредба чл. 181. КЗЈ решава питање кршења закона од стране судије и судије поротника суда федерације као и војног суда, а та одредба се не може односити на друге судије и судије поротнике судова република Србије и Црне Горе. Због тога су у кривичним законима Србије и Црне Горе посебно предвиђена кривична дела кршења закона од стране судије. Члан 243. Кривичног закона Републике Србије гласи:

„Судија или судија поротник који у судском поступку, у намери да другом прибави какву корист или да му нанесе какву штету, донесе незаконит акт или на други начин прекрши закон,

казниће се затвором од шест месеци до пет година.”

Одредба чл. 223. Кривичног закона Црне Горе је скоро идентична са чл. 243. Кривичног закона Србије, с тим што у чл. 223. КЗЦГ уз реч „штету” није наведена реч „какву”, а уместо „донесе незаконит акт” стоји донесе „незакониту одлуку”, но ови детаљи ниуколико не мењају идентитет тих кривичних дела. Због тога све оно што се односи на једно од ових кривичних дела, односи се истовремено и на друго кривично дело, па у том правцу неће бити никаквих разлика у објашњењима.

2) О судијама поротницима у судовима федерације већ је речено оно што је неопходно, а то се све односи и на судије поротнике редовних судова у републикама. Ово тим пре што у редовним судовима у Србији и Црној Гори судија поротника има у свим судовима. Но, за редовне судове треба имати у виду и чињеницу да сталне судије тих судова доносе низ одлука и врше велик број процесних радњи као инокосни судије, па је у таквим случајевима могуће евен-

туално кршење закона, јер и на такве случајеве могло се мислити када се фиксирала наведена инкриминација.

3) Но, ради дистинкције делатности судије по позиву и судије поротника, треба указати да и наши процесни закони (Закон о кривичном поступку — даље ЗКП, и Закон о парничном поступку — даље: ЗПП) термилошки и функционално јасно, несумњиво раздвајају и изричито могућност и право, односно дужност, поступања сваког од ових судија. У свим законским одредбама које се односе на судије поротнике то се увек изричито наводи у одговарајућем тексту, тако да не постоји никаква сумња о томе на кога се одговарајућа одредба односи. Тако на пример у чл. 23. ст. 1. и 2. ЗКП, односно чл. 42. ст. 2, 44. ст. 2, 45. ст. 1. ЗПП, па и чл. 283. ЗКП, а и друге одредбе.

4) С друге стране, у случајевима када би евентуално било спорно ко може, односно мора, да спроведе неку процесну радњу односно донесе неки процесни акт, закон такве дилеме јасно и недвосмислено разрешава изричитим одређивањем процесног субјекта. Тако на пример када се ради о саслушању сведока, вршењу увиђаја или реконструкције ван главног претреса, закон изричито одређује да ће те радње извршити „председник већа или судија члан већа...” — чл. 330. ст. 1. и 2. ЗКП, односно чл. 228. ЗПП, и други. Према томе, нема места сумњи о томе да се наведена законска одредба о кршењу закона од стране судије, односи само на судије свих судова у целој Савезној Републици Југославији.

IV. Најзад, као закључак, намеће се констатација да су садашње одредбе о кршењу Закона од стране судије, у свим нашим законима, несувисле и сувишне и да би требало да се као могући извршилац изричито означи само стални судија, који као појединац доноси било који процесни акт — одлуку или врши неку процесну радњу.

У том правцу треба очекивати измене одговарајућих одредаба у Кривичном закону Савезне Републике Југославије (чл. 181), и кривичних закона Србије (чл. 243) и Црне Горе (чл. 223).

Слободан Вучковић
адвокат у Београду

ДРУШТВЕНА УЛОГА АДВОКАТУРЕ*

Смисао сваког награђивања свакако није задовољство и славље добитника. Највећи смисао неког признања видим у томе што оно обавезује награђеног да и даље даје допринос, да ауторитет награде повећа његов утицај на околину за опште добро делу или организацији којој служи. Ми смо се посветили адвокатури, том најлепшем позиву на свету, како рече велики Волтер. Наша је дужност да је развијамо и унапређујемо. Иако награђени, није наша обавеза да само уздижемо светле стране професије, поготову кад смо сами међу собом као ми данас. Схватам нашу обавезу шире: као право на постављање питања и тражење одговора, па и као обавезу на критику.

Да ли се наша адвокатура снашла у политичким променама које су се последњих година код нас одиграле у нашем окружењу? Ми често радо истичемо да смо међу интелектуалцима најобразованија структура. То је, вероватно, тачно нарочито кад се ради о друштвеним и политичким питањима. Заборављамо често, међутим, да је адвокатура једна од најзначајнијих и најмоћнијих демократских институција. Адвокатура је од настанка страначког живота код нас почела да се дезинтересује за важна политичка питања и да их у потпуности препушта политичким странкама. Заборавља се да су невладине организације, коморе и друга удружења носиоци демократије у развијеном свету. Кад говорим о политичком ангажману адвокатуре, наравно, не мислим на она питања у којима се странке надмећу и око којих не постоји релативна сагласност у друштву.

Мислим на питања релативно јасна са демократске тачке гледишта, а која би нама поготову требало да буду јасна, а нарочито она најближе везана за обављање наше професије.

* Извод из говора одржаног у име добитника повеље АК Србије 24. II 1996. у Скупштини Града Београда.

Знамо ли ми да је недавно по пети пут у Савезној скупштини продужен рок за усаглашавање савезних закона са Уставом СРЈ и да је прошло 3 године од времена када је Савезна скупштина била дужна да 37 савезних закона усклади са Уставом и пуна година од кад је требало то исто да се учини и са свим осталим савезним законима? На тај начин се продужава вишегодишња примена неуставних закона! Да ли то нама као адвокатима и демократској структури сме да промакне, да ли нам то смета и шта мислимо о томе? Да ли смо дигли свој глас против таквог неуставног правног поретка, ако се то правним поретком уопште може назвати?!

Како то да нам не смета и не дижемо свој глас против плаћања таксе за излазак из земље, једног прописа којим се крше основна људска права? Морамо знати да нису само права окривљеног у кривичном поступку људска права већ да постоји читав низ грађанских и људских права која ми морамо штитити у складу са стандардима који владају у свету.

Како то да се нисмо ангажовали као асоцијација у кривичном предмету генерала Трифуновића, како да се нисмо заузели за доношење закона о амнестији? У свим тим случајевима власт је позитивно реаговала, иако, са закашњењем, али ми, ми се уопште нисмо огласили! Треба да знамо да кад год нас било која власт, она ранија, ова садашња, или нека будућа, претекне у демократском решењу неког питања, то онда значи да ми нисмо одговорили нашој друштвеној улози, нашој савести, нашој професији и демократском изазову. Не можемо очекивати решење наших сталешких питања ако нисмо у првим редовима борбе за друштвене и демократске промене, ако нисмо структура коју грађани подржавају, поштују и штите. Јер адвокатура је првенствено институција грађанског демократског друштва у коме је и доживела свој пуни процват.

Коста Чавошки: „УСТАВ КАО ЈЕМСТВО СЛОБОДЕ. ОГЛЕДИ О УСТАВУ И УСТАВНОСТИ”*

Београд, Институт за филозофију и друштвену теорију,
„Филип Вишњић”, 1995, стр. 222

Устав (Constitutio) у модерном плуралистичком друштву — где равноправно егзистирају различити па и супротстављени политички субјекти — не само што не сме бити дело једне политичке партије (тзв. „политичке снаге”) већ ниједног „погледа на свет”. Самим тим, индивидуална слобода и плуралност (појединачност и посебност) старији су од државе (као општости). То никако не значи да свакодневница демократског, плуралистичког типа друштва „зрачи” искључиво политичком идилом и чистом социјалном хармонијом, да у њој нема непријатних и иритирајућих питања, те да су процедуре-механизми редесфиниције опште друштвене воље и глобалног друштвеног интереса дефинитивно отпремљени у музеј старина. Управо супротно; модерним демократским уставом пројектована плурална друштва обележена су легитимним политичким конфликтима, у њима нема табуизираних питања (ни неприкосновених политичких ауторитета једино меродавних за давање коначних одговора), она не познају никакве катихезе и есхатологије, због чега се предмет спорења може кретати у широкој скали: од политичких тривијалности до (оних) судбинских која се тичу чак и самог опстанка (односне политичке) заједнице. Тиме се не жели рећи да демократска политичка заједница не рачуна на квалитет сопствене стабилности. Али на који начин? Свакако не присилом и једномишљу, ауторитаризмом и једнопартијском хегемонијом, већ заједничким, „плуралним” проналажењем једног скупа темељних вредности, водећих принципа која дефинишу заједницу и добијају посебну заштиту.

Те темељне вредности и принципи постижу се најширим политичким консензусом и јемче уставом. Устав се, дакле, појављује као једна врста трезора у којем се чувају оне вредности које су од општег интереса за заједницу, које се (уставом) бране од сепаратне политичке грамзивости и „променљивих ћуди политичког тржишта” (Н. Димитријевић). Одатле „логично” следи: вредност демократског устава је у утврђивању граница могућој самовољи власти и зајамчењу слободе а тиме и што саму власт чини

* Рад примљен: 29. I 1996.

легитимном. Најзад, и поред могућих теоријско-есенцијалистичких нијансирања смисла и значења устава, „једно његово разумевање је ипак извесно: *устав је јемство слободе...*” И то је први део поруке књиге *Устав као јемство слободе* аутора др Косте Чавошког, професора Теорије државе и права на Правном факултету у Београду, јавности такође познатог и као теоретичара политике, врсног полемичара и жестоког критичара актуелних друштвено-политичких (не)прилика (ретке, а данас нажалост непожељне принципцијелности: *sine ira et studio*).

Други део поруке наставља се на први („*устав је јемство слободе...*”), а гласи: „... или није *устав*” (с. 33). Пре него што пређе на радњу показивања када је устав лишен основног резона суштствености свог постојања, тј. јемчења слободе, Чавошки настоји да разјасни „оно пресудно питање: како се долази до устава који ће бити утемељење слободе”? Ослоњен, делом на традицију демократског парламентаризма (пример Енглеске) а делом на протагонисте идеја модерне уставности и људских слобода и права (Т. Пејн), Чавошки подсећа да битан чинилац устава као утемељивача слободе чини сагласност односно пристанак народа. *Quod omnes tangit ab omnibus approbetur* — оно што се свих тиче треба сви и да прихвате. Отуда су у онтолошком склопу модерног устава садржана два елемента: природноправни и волунтаристички. „Онај други (волунтаристички — примедба Р. С.) оличен је у сагласности заједнице да се њоме управља по одређеним правилима, што је далек одјек Папинијанове дефиниције закона као ‘заједничког уговора свих грађана’ (*Lex est... communis rei publicae sponsio*). Много је, међутим, важнији први природно-правни елемент — умна начела примерена општем добру — будући да грађани једне државе могу живети у слободи и под ваљаним уставом на који су... слободно пристали” (с. 33) они или својевремено њихови преци.

У другом делу књиге, К. Чавошки начином адекватним есејистичком именитељу, педантно, готово микро хируршки прецизно, а уз то и на веома занимљив начин, „љушти” слој по слој (са Устава Савезне Републике Југославије из 1992. године и Устава Републике Србије из 1990. године) шминканог јемства слободе, показујући заправо да то и нису уставни! Ту је реч о једном „предметно” конзистентном броју есеја и огледа, објављеним у разним „страначким” гласилима и стручној периодици у времену од 1988/89. до 1994. године, која су тематски и самим насловом довољно речита и за читаоца интригантна: *Социјалистичка „уставности” неслободе, Чудо Треће Југославије, Устав и слобода, Трећа Југославија у новом уставном руху, Даровани устав. Пожелео Балакаха да ђодари јухахаха, Lex Милошевић, Безаконје ситарој и новој Клаудија, Lex Панић: закон пројив једној човека, Речи које најовецијцавају злочин, Одрецене руке власти, Гласање о неверењу влади, Ојозиција на ситарнијцици, Изојачени парламентаризам, Руло у Скујцијини, Полиција у Скујцијини, Суз парламентаризам. Парламент као машина за гласање. (...)*

Вивисецирајући уставно и социјално ткиво наше новије постсоцијалистичке стварности (збиље), Чавошки покреће, реактуализује и нека нова—стара политичко-правна питања. Наиме, да ли се у околностима када нестабилна политичка заједница (наше прилике овде и сада) није добар темељ стварања устава као јемства слободе, поступком, тактиком доношења закона (тзв. уставне снаге) минималистичког опсега али стварног јемства слободе, поступно може остварити битан стратешки циљ: максималистичког, целовитог и системског јемства људских слобода и права и збиљска — политичким консензусом постигнута — уставност? Надаље, нејасно је, или је недовољно

експлицирано лично становиште аутора: да ли се (у књизи *Устави као јемство слободe*) залаже за устав искључиво националног предзнака, са еполептама унитарности и у којем појам аутономности и аутономије друштвених субјеката има искључиво јеретичко и пежоративно значење, или (он) пледира за устав грађанског друштва који тек на тлу цивилности бива и јесте јемство слободe. Коначно, зашто Чавошки одвише места посвећује малим исписивачима па у крајњој линији и краткорочним налогодавцима устава, а премало или бар недовољно пажње посвећује наоштим и набреклим социјалним профитерима (од) неуставности и шифарцијама у аномии? Да закључим, књига *Устави као јемство слободe* покреће и бројна друга и по садржини другачија питања. И то је свакако једна посебна страна њене вредности. Ваља очекивати да ће Коста Чавошки, плодан научни истраживач и писац¹ на ова и слична питања упућена на његову адресу понудити адекватне одговоре у неком од својих будућих радова и студија.

Др Радивој Сћејанов

¹ Да подсетим на неке значајније радове и монографије Косте Чавошког: *Филозофија ошвореној друштва. Политички либерализам Карла Појера* (1975); *Моћност слободe у демократији* (1982); *Уставности и федерализам. Судска контрола уставности у англо-саксонским федерацијама* (1982); *Ситраначки плурализам или монаизам* (1983 — у коауторству са др Војиславом Коштуницом); *О нејријашељу* (1989); *Революционарни макијавелизам* (1989); *Тито — технологија власти* (1991); *Слободан живот слободe* (1991); *Право као умеће слободe. Оглед о владавини права* (1994); *Увод у право I. Основни појмови и државни облици* (1994).

Др Милорад Живановић: „ПРЕИНАЧЕЊЕ ТУЖБЕ”*

(Правни факултет у Бања Луци, Бања Лука, 1994, стр. 127)

На почетку рада дат је кратак увод у коме аутор најављује његову структуру. Књига има три дела. Први, у коме се бави појмом института преиначења тужбе, други, о допуштености преиначења (условима за преиначење) и трећи, о питањима везаним за поступак поводом преиначења.

На почетку првог дела др Живановић, укратко, изношењем практичних разлога, објашњава потребу за постојањем института преиначења тужбе, те затим указује на основне врсте преиначења — објективно и субјективно. Дефиниција субјективног преиначења у нашем праву, по аутору, није спорна — оно постоји када дође до промене туженог. Објективно преиначење према преовлађујућем схватању (опет у нашем праву) је када је промењен тужбени захтев. Према другом схватању оно постоји када је промењен тужбени основ, чињенични или правни. Аутор се не упушта у даља разматрања наведених схватања.

Глава прва првог дела је о објективном преиначењу тужбе. Др Живановић износи три разлога за објективно преиначење, који, у ствари, представљају три вида овог преиначења према чл. 191. ст. 1. ЗПП-а. Први вид — промена истоветности тужбеног захтева — дефинише тако што износи да она постоји када тужилац тражи одлуку о правној последици друге садржине. Даља објашњења су кроз давање практичних примера када постоји ово преиначење и негативног одређења — када оно не постоји, опет путем давања практичних примера. Преиначење тужбе променом истоветности захтева је, по аутору, повлачење тужбе и подношење нове тужбе. Ову тезу даље не разрађује, а у фусноти са позива на судску праксу.

Други вид — преиначење повећањем тужбеног захтева, дефинише као квантитативну промену већ постојећег захтева. Означава је као „сукцесивну објективну кумулацију”, али ово не објашњава. Аутор даје практичне примере преиначења повећањем постојећег тужбеног захтева, и затим се задржава на проблему могућности овог преиначења у наставку првостепеног поступка, након укидања првостепене пресуде по жалби коју је изјавио само тужени, а у контексту института пресуђене ствари (за вишак тужбеног захтева преко досуђеног који, с обзиром да у том делу није било жалбе је правноснажно пресуђен) и забране преиначења на горе. Проблем огранича-

* Рад примљен: 7. XII 1995.

ва само на парнице за накнаду материјалне штете. Закључује да је овај вид преиначења дозвољен у наставку поступка само ако је чињенични комплекс на коме је заснована првобитна пресуда („релевантна чињеница: повећање цена”), па и њен одбијајући део који је правноснажан, измењен након закључења гл. расправе у ранијем поступку. У противном, правноснажни део пресуде може бити измењен само под условима за понављање поступка и по овом предлогу.

У излагању о трећем виду преиначења — истицање другог тужбеног захтева уз постојећи — др Живановић указује да се и ту ради о сукцесивној кумулацији, те да, поред правила о преиначењу у овом случају треба примењивати и правила о објективној кумулацији (чл. 188. ЗПП-а). Налази да се са оваквим преиначењем парница у погледу првобитног захтева гаси, те да се у односу на првобитни захтев имају применити правила о повлачењу тужбе и литиспенденција престаје *ex tunc*. Мислим да овај став аутора није тачан, те да преиначење тужбе у односу на првобитни захтев нема наведене последице. Др Живановић, затим, указује да овај вид преиначења не представља проширење тужбеног захтева, јер проширење постоји само када се повећава број тужених у парници са истим тужбеним захтевом.

У другој глави првог дела је излагање о субјективном преиначењу тужбе. По аутору суштина промене у овом случају је у томе што досадашњи тужени престаје бити странка, а уместо њега појављује се треће лице. Промена туженог до које долази услед наступања правне сукцесије не представља субјективно преиначење, као ни само исправка ознаке странке. Затим се опет враћа на разматрање односа проширења и преиначења тужбе и указује да субјективно преиначење није проширење тужбе из тог разлога што се код субјективног преиначења не мења број тужених, већ само идентитет, личност туженог. Зато за проширење тужбе не важе услови које закон предвиђа за субјективно преиначење, те се, по мишљењу аутора, тужиоцу не може ускратити право на проширење, а за случај противљења новотуженог расправа треба да почне изнова. Аутор пропушта да уочи да законодавац прави јасну разлику између субјективног преиначења и проширења тужбе на новог туженог (чл. 196. ЗПП-а). У том контексту не може егзистирати став аутора да се тужиоцу не може ускратити право на овакво проширење, а да за случај противљења туженог расправа почиње изнова, јер законодавац условљава овакво проширење тужбе пристанком новог туженог (чл. 196. ст. 2. ЗПП-а).

Други део садржи излагање о допуштености преиначења, односно о условима за преиначење. Пристанак туженог као један од услова је у функцији обезбеђивања његове правне сигурности, а судско допуштење преиначења, као други услов за објективно преиначење је ради обезбеђивања да се спорни однос између странака расправи у оквиру једног поступка. Једини случај када се тужени не може противити преиначењу регулисан је чл. 191. ст. 2. ЗПП-а, тзв. привилеговано преиначење. По аутору, порекло околности које омогућавају овакво преиначење, односно њихова врста и кривица тужиоца за њихово наступање нису битни. Битно је да су оне наступиле након подношења тужбе и да тужилац преиначењем не мења „чињенице о животном односу са туженим из кога произилази његово потраживање”. Др Живановић се не упушта у разматрање односа између услова потребних за објективно преиначење. Код услова за субјективно преиначење — пристанак туженог, ако се већ упустио у расправљање, и пристанак новотуженог, указује да треба да су кумулативно испуњени. До овог правила, по мишљењу аутора постоји неколико изузетака. Један је у алиментационим парницама,

где пристанак првотуженог није потребан нити је предвиђен законом. Код овога се позива на чл. 383. ЗБПО-а. Међутим, чл. 383. ЗБПО-а регулише могућност проширења тужбе, а не преиначења у смислу чл. 192. ЗПП-а. Овај став аутора је у супротности са претходно изнетим — да проширење тужбе на нове тужене није субјективно преиначење. Одредбе чл. 383. ЗБПО-а нису изузетак од правила предвиђеног чл. 192. ЗПП-а, већ од правила предвиђеног чл. 196. ЗПП-а. И код другог изузетка, где није потребан пристанак новог туженог, који је по др Живановићу када се тужба преиначује на лица која треба да ступе у парницу као нужни супарничари, понавља грешку. Наиме, и овај случај представља вид проширења, а не субјективног преиначења, те је резон аутора да се нови тужени не могу противити преиначењу, јер су они већ у моменту подношења тужбе представљали саставни део туженика, али тужбом нису били обухваћени, погрешан.

У даљем тексту другог дела аутор полемиче са ставом проф. др Сређе Зуглие да се нови тужени не би могао противити преиначењу док се поступак налази у фази првостепене гл. расправе и као основну замерку овом ставу истиче његову незаконитост. На крају ове полемике износи мишљење да би, у циљу процесне економије, могао бити заобиђен текст закона и дозвољено субјективно преиначење и поред противљења новотуженог, ако он, по оцени суда, ступањем у парницу не би имао гори положај од оног да је тужен од почетка. Основна замерка овом ставу је такође његова незаконитост, јер законодавац предвиђа, као услов за преиначење, пристанак новог туженог, без обзира на то у којој се фази налази поступак, чак и у ситуацији када се тужени није упустио у расправљање. У одговору на питање какве су последице субјективног преиначења у односу на првотуженог, да ли је тужба у односу на њега тиме повучена, аутор се позива на судску праксу и каже да је прихваћен став да се тужба сматра повученом тек када новотужени пристане на преиначење, а из разлога економичности и заштите тужиоца. Међутим, из законског текста јасно произилази да субјективног преиначења, промене туженог, нема уколико кумулативно нису испуњена оба услова — пристанак туженог и пристанак новотуженог на преиначење. Ако недостаје један од услова не може се дозволити субјективно преиначење, те нема ни било каквих правних последица овакве радње тужиоца. Правне последице преиначења у односу на новог туженог су да литиспенденција не наступа изнова, те парница постоји од времена када је тужба достављена првобитно туженом, за рачунање материјалноправних и процесноправних рокова меродавно је време подношења тужбе против првобитно туженог, већ изведене парничне радње неће се понављати. Код истовременог објективног и субјективног преиначења тужбе тужени треба прво да се изјасни о субјективном преиначењу, јер ако до њега дође новотужени ће се изјашњавати о објективном преиначењу. У овом контексту критикује став проф. др Гордане Станковић по коме би чл. 383. ЗБПО-а био вид оваквог истовременог преиначења и налази да се „овде може говорити само о једном специфичном виду преиначења тужбе које настаје по посебном режиму, различитом од режима предвиђеног одредбама Закона о парничном поступку”. Мишљења сам да су оба става нетачна, јер наведени пример, како је напред већ речено, не представља преиначење тужбе, па чак ни у специфичном виду, већ њено проширење.

Др Живановић, даље, износи свој став о допуштености преиначења у парници након доношења међупресуде, у брачним парницама и парницама произашлим из изјављеног приговора на платни налог. За први случај разматра могућност објективног преиначења повећањем тужбеног захтева и

потребу да се у том случају расправља о основу. Налази да је оно могуће, те да би требало допустити и оне приговоре који више не могу бити изнети против дела захтева о ком је одлучено међупресудом, ако се оправданост повећања оспорава, при чему не објашњава шта значи „оправданост повећања”. У односу на брачне парнице указује да је субјективно преиначење практично искључено, јер су то спорови између брачних другова па је погрешна пасивна легитимација тешко замислива, а да је објективно преиначење могуће у виду промене истоветности захтева или истицању другог захтева уз постојећи. Дозвољава могућност преиначења, обе врсте, у парницама насталим по приговору против платног налога, јер се поступак, након изјављеног приговора, наставља по општим правилима, те јер се у овом поступку одлучује пре свега о тужбеном захтеву, па тек онда, и у контексту ове одлуке, о судбини платног налога. Мислим да наведени став аутора није у складу са текстом Закона. Поступак након изјављеног приговора не наставља се по општим правилима, па је онда и закључак изведен из погрешне премисе доведен у сумњу. На крају овог дела указује, укратко, на могућност субјективног преиначења тужбе према грађанским процесним законима Пољске, Италије и РСФСР.

Трећи део — поступак поводом преиначења — садржи разматрање неких процесних ситуација, одабраних без видљивог критеријума, у контексту преиначења тужбе. Једна од тих ситуација је признање тужбеног захтева од стране туженог. Да ли је могуће преиначење повећањем тужбеног захтева након ове радње туженог? Мишљење је аутора да је могуће. Ова могућност произилази из садржине одредби чл. 190. ст. 1. и чл. 331. ст. 2. и 3. ЗПП-а. Затим, који суд одлучује о допуштености преиначења, а са аспекта стварне и функционалне надлежности, каква повреда поступка је учињена ако је суд допустио или није допустио преиначење а пропустио је да о овоме донесе посебно решење итд. Излагање у овом делу представља углавном приказ судске праксе која се односи на преиначење тужбе.

Закључак представља сажето понављање оног што је изложено у претходна три дела.

Аутор препоручује свој рад процесуалистима грађанског права и „студентима правних факултета, као незаобилазну литературу за припремање испита из Грађанског процесног права”.

Љубинка Кркљуш
адвокат у Новом Саду

ХРОНИКА

КОПАОНИК, 16. децембар 1995. — Шеста катедра IX копаоничке школе природног права („Право на правну државу“) утврдила је следеће ставове: „Учесници скупа се у највећој мери слажу да је правна држава, одн. владавина права, још увек идеал који треба достићи и који тек треба да се отелотвори у нашим правним и политичким установама. Да бисмо се приближили том идеалу требало би најпре да доносимо ваљане и постојане законе, који ће увести правну једнакост, обезбедити правну сигурност, свести на подношљиву меру дискрециону власт управе отклањајући могућност њене самовоље и утврдити поуздана јемства људске сигурности и слободе. Такође би требало увести забрану доношења закона и других општих аката са повратном снагом, као и закона којима се одузимају часна и грађанска права. Једнодушно је закључено да што пре треба ускладити републичке уставе, као и републичке и савезне законе, са савезним Уставом. Посебно се указује на недопустиву чињеницу да, због неблаговременог сазивања законодавних тела, материју закона све више регулишу владе својим уредбама, чиме се ремети однос између законодавне и извршне власти. Највећу пажњу треба посветити независности, непристрасности и делотворности судова. Судије морају бити добри зналци важећег права и личности чврстог карактера и великог личног интегритета. Јавна власт се мора постарати да за судије, којима ће то бити животни позив и добро плаћен посао, буду изабрани најбољи и најискуснији правници“.

* * *

ВРБАС, 25. јануар 1996. — У организацији Катедре Адвокатске коморе Војводине и Општинске организације адвоката у Врбасу, проф. др Никола Воргић и проф. др Станко Пихлер одржали су предавање о правном и етичком аспекту недостојности за наслеђивање у новом Закону о наслеђивању Републике Србије.

* * *

БЕОГРАД, 13. фебруар 1996. — Представници невладине организације, *Адвокатској комитети* за људска права, са седиштем у Њујорку, Стефани Грант и Доналд Френсис Донован, разговарали су са савезним министром правде, г. Урошем Кликовцем, председником Комисије за истраживање ратних злочина, г. Зораном Стојановићем, амбасадором г. Бранком Бранковићем, саветником у Министарству спољних послова г. Родољубом Етинским

и представником Адвокатске коморе Србије, г. Томом Филом, о признавању ауторитета, законитости и легитимности Међународног трибунала за ратне злочине у претходној Југославији. Гђа Донован изјавила је након разговора да СРЈ и даље оспорава законитост, ауторитет и овлашћења Трибунала, мада признаје његово постојање и разматра могућност сарадње.

* * *

БЕЧ, 15—17. фебруар 1996. — Председничка конференције овогодишњих *Бечких адвокатских разговора* одржана је под радним насловом „Адвокати без граница”. Председник Председништва Савеза адвокатских комора Југославије и председник Адвокатске коморе Војводине, г. Борђе Вебер, указао је у свом реферату на основне одлике адвокатуре у Југославији и на потребу да адвокатске коморе са територије претходне Југославије побољшају сарадњу и потпогну заштиту и остваривање права клијената у новонасталим државама. Поред г. Вебера, конференцији су присуствовали и наш национални потпредседник МУА, г. Имре Варади, адвокат у Зрењанину, и секретар АК Војводине, г. Светозар Добросављев. Током Конференције успостављени су контакти са бројним представницима адвокатских комора из других земаља.

* * *

БЕОГРАД, 16. фебруар 1996. — Одлуком гувернера НБЈ о условима и начину плаћања *Готшовим новцем* (Сл. л. СРЈ, 8/96. од 16. II 1996) одређено је да учесници у платном промету, који су дужни да отворе пословни рачун, могу да плаћају готовим новцем само ако се плаћање врши физичком лицу које није дужно да отвори жиро-рачун, а правном лицу „само у изузетно оправданим случајевима” и то по појединачној исправи у износу до 500 динара. У *Ближем објашњењу начина примене Одлуке*, које је 22. II 1996. год. потписао и свим банкама послао саветник Удружења банака, г. Раде Бачковић, каже се да су у погледу ограничења изједначени правна лица и радње које воде књиге или су „паушалци” и да се готов новац са рачуна може подизати само за плате радника, неке ванредне издатке (уз приказ рачуна, уговора и обрачуна), а „паушалци” и на име сопственог личног примања, највише до износа утврђеног у решењу надлежног пореског органа. На основу *Одлуке* и њеног *Ближег објашњења* банке су ограничење почеле да примењују и на адвокате. И *Одлука* и њено *Ближе објашњење*, међутим, у односу на имаоце радњи, а поготово у односу на адвокате, супротни су Закону о платном промету, који у чл. 6. ограничења за плаћање готовим новцем предвиђа само за *правна лица*. Одлука је супротна и савезном Уставу који јамчи својину (чл. 69) и утврђује да се располагање делом средстава правних и физичких лица може ограничити само *законом* и само за време *рајвног стињања, нейсредне рајвне ојасности или ванредног стињања* (чл. 75). Супротна је и Уставу Републике Србије који исте одредбе садржи у чл. 34. и чл. 67. Појаве да држава преко банака на овај начин ограничава својину и узурпира туђа средства мимо закона и Устава, да се *одлукама* уређују питања која се могу уредити само *законом* и да обавезујуће тумачење одлуке даје *саветник* правног субјекта који није доносилац одлуке, свакако доприносе даљој деструкцији правног система и ширењу правне несигурности.

* * *

БЕОГРАД, 21. фебруар 1996. — Савезни уставни суд одлучио је да по сопственој иницијативи покрене поступак за оцену уставности одредбе Закона о наслеђивању Републике Србије, према којој се недостојним за наслеђивање сматрају војни обвезници који су напустили земљу да би избегли дужност њене одбране. Поступак ће бити покренут одмах после 5. V 1996. год., када закон ступа на снагу.

* * *

НОВИ САД, 22. фебруар 1996. — У организацији Катедре за кривично процесно право Правног факултета у Новом Саду и друштва „Данте Алигијери”, на Правном факултету у Новом Саду, поводом двестоте годишњице од смрти Чезаре Бекарије, о Бекаријином делу *О злочинима и казнама* предавање је одржао проф. др Станко Пихлер.

* * *

БЕОГРАД, 23. фебруар 1996. — У одговору на посланичко питање Влада Републике Србије објаснила је да није предложила стављање ван снаге републичког Закона о мерама за случај ванредног стања, упркос препоруци Уставног суда Србије и чињеници да је савезним Уставом увођење ванредног стања у искључивој надлежности федерације, а да републички закон даје у том погледу широка овлашћења председнику Србије (па и овлашћења да суспендује низ политичких слобода и права), — због тога што, за разлику од републичког закона, савезна држава није у целини уредила проблематику ванредног стања.

* * *

БЕОГРАД, 23. фебруар 1996. — Одлуком Врховног суда Србије *Soros фонд* у Југославији изгубио је право рада. Нешто раније, одлуком истог суда од 25. XII 1995. год. и Привредног суда у Београду од 15. II 1996. год., после готово пет година деловања у својству мешовитог деоничког друштва, брисана је из регистра *Независна телевизија — Студио Б* и враћена у статус јавног предузећа. У стручним круговима изван власти ови потези оцењени су као акти репресије и политичке инструментализације судства. Поводом укидања *Soros фонда*, адвокат Борђе Буришић из Београда изјавио је да одлука Врховног суда није у складу са нашим правним системом и да не види разлог због кога би Фонд, који је дао велики допринос, не само развоју науке и културе, већ и развоју демократије у нашој земљи, био онемогућен да ради.

* * *

БЕОГРАД, 24. фебруар 1996. — Адвокатска комора Србије обележила је Дан адвокатуре свечаном седницом Управног одбора, доделом плакета и промоцијом нових издања АК Црне Горе и АК Војводине. О новом часопису АК Црне Горе *Адвокаит* говорио је главни и одговорни уредник, др Светислав Мариновић, а о Јовану Стерији Поповићу и његовој књизи *Природно право*, говорио је главни и одговорни уредник *Гласника* АК Војводине, Слободан Бељански.

С. Б.

ПРАКСА

КРИВИЧНО ПРАВО

ПРИЗНАЊЕ ИЗВРШЕЊА КРИВИЧНОГ ДЕЛА КАО ДОКАЗ

Признање окривљеног, као доказно средство, нема посебну вредност, значајнију од других доказа.

Из образложења

Признавање окривљеног Ј. Б. као доказно средство не може имати посебну вредност значајнију од других доказа и мора се ценити по општим правилима о оцени доказа. Признање окривљеног у кривичном поступку, као доказно средство, има значење само ако је истинито, а суд је дужан у циљу изналажења материјалне истине, подвргавајући признање, као и сваки други доказ, критичкој оцени, утврдити да ли је дато признање истинито или лажно. Уверљивост исказа окривљеног мора се ценити на основу укупне садржине и у вези са другим доказима. Посебно је првостепени суд морао ценити мотив овог признања, јер он може допринети оцени карактера признања.

(Решење Окружног суда у Новом Саду бр. Кж. 328/95. од 3. 07. 1995)

КРИВИЧНА ОДГОВОРНОСТ У САОБРАЋАЈУ

Пешак који прелази коловоз на путу предвиђеном за режим саобраћаја на аутопутевима, није препрека коју је возач дужан да предвиди, јер је то јавни пут посебно изграђен и намењен искључиво за саобраћај моторних возила.

ГРАЂАНСКО ПРАВО

Из образложења

Пут М-22 је позитивним законима категорисан као магистрални пут резервисан за саобраћај моторних возила Београд—Фекетић и обележен саобраћајним знацима предвиђен за режим саобраћаја на аутопутевима. Полазећи од тога, учесници саобраћаја на овом путу су у оправданом уверењу да се на истом не могу и не смеју кретати пешаци, бициклисти, запрежна возила и друга радна возила. При томе, није без значаја ни то што се од учесника — возача моторних возила на за то одређеним местима наплаћује путарина. Полазећи, дакле, од тако одређеног режима саобраћаја на путу М-22, на коме се предметна саобраћајна незгода догодила, првостепени суд је заузео у потпуности правилно становиште да оптужени, као возач моторног возила, није био дужан да у критичној ситуацији предвиди постојање пешака, конкретно пок. Х. З. која прелази коловоз. Осим тога, ово веће налази да је правилно становиште првостепеног суда да критичном приликом оптужени М. Р. упркос пропуста одређених саобраћајних правила, није угрозио безбедност других учесника у саобраћају предвиђених за овај пут, односно возача моторних возила.

(Пресуда Окружног суда у Новом Саду Кж. 139/95. од 30. 03. 1995)

Изабрале и приредиле:

Љубинка Кркљуш
и Оливера Будаков

адвокати у Новом Саду

ГРАЂАНСКО ПРАВО

СТАРА ДЕВИЗНА ШТЕДЊА И ОДГОВОРНОСТ ДРЖАВЕ

Држава СРЈ као јемац одговара депоненту солидарно са банком за обавезе по основу старе девизне штедње.

Из образложења

Држава као јемац одговара за обавезе банке по основу старе девизне штедње, када банка на захтев депонента није извршила обавезу повраћаја депонованих девизних средстава. Законом о банкама и другим финансијским организацијама, као и Законом о девизном пословању прописано је да федерација јемчи за девизе на девизним рачунима и девизним штедним улозима грађана, с тим што Закон о изменама и допунама Закона о девизном пословању из 1990. године прописује да се услови и начин извршавања обавеза по основу јемства уређују посебним савезним законом. У члану 18. став 1. Закона о санацији, стечају и ликвидацији банака и других финансијских организација је прописано да се отварањем стечајног поступка над банком активира јемство федерације на штедне улоге и текуће и девизне рачуне грађана. Међутим, имајући у виду правну природу јемства које је установљено наведеним законима, Врховни суд сматра да федерација одговара за обавезе банке по основу старе девизне штедње и по општим правилима о јемству, а не само под условима прописаним чланом 18. став 1. Закона о санацији. Ово због тога што наведене одредбе Закона о санацији не искључују обавезу федерације да и пре отварања стечаја одговара по основу јемства. Обавеза федерације као јемца, а према члану 1004. став 1. Закона о облигационим односима је супсидијарног карактера. Међутим, како став 2. овога члана предвиђа случајеве одступања од принципа супсидијарности и то онда када је очигледно да се из средстава главног дужника не може остварити испуњење обавезе или ако је главни дужник пао под стечај, а у погледу старе девизне штедње очи-

гледно је да банке не могу отплатити своју обавезу, па Врховни суд сматра да депонент као поверилац има право да испуњење обавезе тражи и од федерације у смислу одредби члана 1004. став 2. наведеног закона, иако се претходно није обратио банци као главном дужнику са захтевом за исплату. Према изложеном федерација као јемац одговара солидарно са главним дужником (банком) депоненту за стару девизну штедњу, односно на исти начин и под истим условима као и банка.

(Пресуда Врховног суда Србије Рев. бр. 4546/92. од 18. маја 1994)

ВИСОКА ИНФЛАЦИЈА И НОВЧАНЕ ОБАВЕЗЕ

У условима високе инфлације у нашој земљи, учесници облигационих односа могли су своје новчане обавезе исказивати у иностраној валути, па је тзв. црни курс конверзије динара у ствари био реални курс.

„Црни курс” конверзије динара у инострану валуту је, у условима високе инфлације каква је била у нас, у ствари био реални курс, који је обезбедио очување вредносне супстанце закупнине уговорене у динарима. Стога, није био нелегитиман. Уосталом од 1. јануара 1990. године, више није постојала забрана исказивања новчаних обавеза у иностраној валути. Ако је влада Југославије, Одлуком о методологији за образовање курса динара, читав новчани систем земље могла везати за немачку марку, односно амерички долар, онда су и учесници облигационих односа могли своје новчане обавезе исказивати у тој валути. Новелирани члан 395. ЗОО такође допушта исказивање новчане обавезе у иностраној валути, с тим што уводи и правило да се исплата врши у домаћој валути по курсу у тренутку исплате обавезе. То правило одговара условима високе инфлације који су постојали и у време важења предметног уговора.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. бр. 959/94. од 23. марта 1994)

РАСКИД УГОВОРА О КУПОПРОДАЈИ

Нису испуњени услови за раскид уговора о купопродаји робе по захтеву тужиоца, као продавца и испоручиоца, када је у претходној парници правоснажно утврђена обавеза продавца (овде тужиоца) да изврши уговор и испоручи робу.

Из образложења

Пресудом привредног суда одбијен је тужбени захтев, којим је тужилац тражио да се раскине уговор о продаји одређених производа, закључен између тужиоца као продавца и туженог као купца. Виши привредни суд је одбио као неосновану жалбу тужиоца и потврдио првостепену пресуду. Врховни суд Србије је нашао да је ревизија тужиоца неоснована. Из утврђеног чињеничног стања произилази да је по закљученом уговору тужилац био у обавези да туженом испоручи робу одређеног квалитета. Како тужилац у својству продавца није испоручио робу, то је о захтеву купца за извршење уговора, правоснажном пресудом овде тужилац, тамо тужени, обавезан да робу испоручи. На основу оваквих чињеница утврђених у првостепеном поступку, правилан је став привредних судова, да тужилац сада у овој парници не може са успехом тражити да се раскине спорни уговор због неизвршења обавезе од стране туженог. Наиме, како је правоснажном пресудом тужилац обавезан да по основу закљученог уговора исти изврши, онда у овој парници тужилац са успехом не може тражити раскид тог уговора.

(Пресуда Врховног суда Србије П. Рев. бр. 231/94. од 7. новембра 1994)

УГОВАРАЊЕ ЗАТЕЗНЕ КАМАТЕ

Уговарање затезне камате није допуштено, јер је висина стопе затезне камате одређена принудним прописима, а ако је стопа уговорене камате виша од стопе затезне камате, онда уговорена камата тече после дужникове доцње.

Из образложења

Из стања у списима произилази да су парничне странке закључиле уговор о кредиту са уговореном каматом за цену новца. Тужени није на време исплатио целокупан дуг, па је предмет спора разлика наплаћеног износа са затезном каматом. Првостепени суд је усвојио тужбени захтев и досудио тужиоцу преостали износ главног дуга са затезном каматом према стопи уговорене камате. Виши привредни суд у Београду је потврдио првостепену пресуду. Врховни суд Србије је одбио ревизију туженог налазећи да су нижестепени судови правилно применили материјално право. Уговарање затезне камате није допуштено, јер је стопа затезне камате одређена принудним прописима. Међутим, према одредби из члана 277. став 2. ЗОО, ако је стопа уговорене камате виша од стопе затезне камате, онда уговорена камата тече и после дужникове доцње. У спорној ситуацији стопа уговорене камате била је већа од стопе затезне камате, па због тога уговорена камата тече и после дужникове доцње, како је то предвиђено одредбом из члана 277. став 2. ЗОО.

(Пресуда Врховног суда Србије П. Рев. 33/94. од 9. марта 1994)

Изабрао и приредио:
Предраг Веселиновић
адвокат у Новом Саду

ИЗВРШНИ ПОСТУПАК

ТРОШКОВИ ИЗВРШНОГ ПОСТУПКА

У смислу члана 32. Закона о извршном поступку дужник је дужан повериоцу, на његов захтев, надокнадити трошкове извршног поступка, који су били потребни за извршење. Првостепени суд досуђује трошкове пуномоћнику за приступ на рочиште и досуђује трошкове геометра, а то нису трошкови који су били потребни и неопходни за провођење решења.

Из образложења

Решењем Општинског суда у Инђији одређено је извршење тако што су дужници дужни трпити да повериоци поставе заштитну бетонску цоклу ширине 0,35 m до 1,50 m користећи двориште дужника за улаз 2 мајстора, уношење грађевинског материјала и извођење грађевинских радова. Извршење је спроведено па је затим извршни поступак обустављен, а дужници обавезани да повериоцима накнаде трошкове извршног поступка и 170,00 динара на име награде за вештачење вештака геометра и 76,00 динара на име трошкова заступника поверилаца за излазак на лице места.

Првостепено решење дужници су побијали у жалби Окружном суду, наводећи да је вештачење у фази спровођења решења о извршењу непотребно, јер су све релевантне чињенице за спровођење решења утврђене у парничном поступку. Такође су дужници побијали основаност досуђеног износа трошкова заступника поверилаца, јер улазак радника у двориште

те дужника и унос материјала у двориште не подразумева било какву улогу заступника поверилаца на лицу места.

Окружни суд у Сремској Митровици је уважио жалбу дужника и преиначио првостепено решење тако што је одбио захтев поверилаца за исплату трошкова извршења. Уз напред изнето Окружни суд у Сремској Митровици своју одлуку образложио је и тиме што постављање тзв. цокле, која је извршним насловом тачно одређена, не изискује нужно присуство вештака геометра, а сигурно је и да присуство пуномоћника у фази извршног поступка где само изводе радње није неопходно, па да стога ови трошкови нису били потребни за провођење извршења. Стога се ови трошкови не могу ставити на терет дужника.

(Решење Окружног суда у С. Митровици, Гж. 456/95. од 6. IV 1995)

Изабрао и приредио:

Зијаж Загорчић
адвокат у Новом Саду

У овом случају, као и у сваком другом случају, када се ради о извршењу решења, дужници су обавезани да поштују одлуку суда. Међутим, у овом случају, дужници су обавезани да поштују одлуку суда, али не и да плаћају трошкове извршења, јер су све релевантне чињенице утврђене у парничном поступку. Стога се ови трошкови не могу ставити на терет дужника.

(Пресуда Врховног суда Србије II Рж. 231/94. од 7. новембра 1994)

УТВОРЉАЊЕ ЗАТЕЗНЕ КАМАТЕ

Утворавање затезне камате није допустиво јер је неопходно да се камата одређује према одређеним прописима, а ако је стварање камате није стварање камате, онда стварање камате није допустиво.

САОПШТЕЊА

СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА одржане 02. 02. 1996. године

1. Ковачевић Никола, дипломирани правник, рођен 27. 02. 1947. године, уписује се 02. 02. 1996. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Шиду, Јанка Чмелика 37.
2. Јакаб Ана, дипломирани правник, рођена 30. 08. 1952. године, уписује се 02. 02. 1996. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Радничка 21.
3. Теофиловић мр Саво, дипломирани правник, рођен 25. 01. 1938. године, уписује се 02. 02. 1996. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Саве Ковачевића 15/2.
4. Пешић Душан, дипломирани правник, рођен 21. 01. 1940. године, уписује се 02. 02. 1996. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Руми, Маршала Тита 139.
5. Новаковић Радмило, дипломирани правник, рођен 09. 08. 1969. године, уписује се 02. 02. 1996. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Илије Огњановића 6.
6. Брише се из Именика адвокатских приправника Новаковић Радмило, адвокатски припадник код Тодоровић Радивоје, адвоката у Новом Саду, са даном 02. 02. 1996. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.
7. Боговац Предраг, дипломирани правник, рођен 01. 05. 1967. године, уписује се 02. 02. 1996. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Сутјеска 2.
8. Брише се из Именика адвокатских приправника Боговац Предраг, адвокатски приправник код Хоровиц Владимира, адвоката у Новом Саду, са даном 02. 02. 1996. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.
9. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Јанков Зоран, рођен 02. 02. 1969. године на адвокатско-приправничку вежбу код Трифунац Васе, адвоката у Кикинди, дана 02. 02. 1996.
10. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Лападат Ливиус, рођен 03. 04. 1964. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Лападат Ливиуса, адвоката у Зрењанину, дана 02. 02. 1996.
11. Условно се уписује Белеслијин Мирјана, дипломирани правник, рођена 02. 10. 1946. године, у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Браће Рибникара 52/2, са даном давања свечане изјаве.
12. Условно се уписује Боршошки Каћански Јелисавета, дипломирани правник, рођена 19. 10. 1950. године, у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са

седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Вука Караџића 31, са даном давања свечане изјаве.

13. Условно се уписује Серда Шандор, дипломирани правник, рођен 01. 01. 1937. године, у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Ловћенска 12, са даном давања свечане изјаве.

14. Условно се уписује Борђевић Драгољуб, дипломирани правник, рођен 01. 08. 1937. године, у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Елемиру, Жарка Зрењанина 87/а, са даном давања свечане изјаве.

15. Условно се уписује Шошкић Радослав, дипломирани правник, рођен 08. 03. 1951. године, у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Панчеву, Славка Родића 12/20, са даном давања свечане изјаве.

16. Брише се Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Пешић Душан, адвокат у Руми, са даном 01. 02. 1995. године, због пензионисања.

17. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Веселиновић Стеван, адвокат у Новом Саду, са даном 10. 01. 1996. године, због пензионисања. — Веселиновић Предраг, адвокат у Новом Саду, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Веселиновић Стевана.

18. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Пешут Љубомир, адвокат у Новом Саду, са даном 09. 01. 1996. године, на лични захтев. — Радаковић Богданка, адвокат у Новом Саду, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Пешут Љубомира.

19. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Јањић Спасо, адвокат у Зрењанину, са даном 31. 01. 1996. године, на лични захтев. — Заједничка адвокатске канцеларија Аврамов Славице и Аврамов Душка, адвоката у Зрењанину, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Јањић Спасе.

20. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Јакаб Владимир, адвокат у Новом Саду, са даном 05. 02. 1996. године, на лични захтев. — Јакаб Ана, адвокат у Новом Саду, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Јакаб Владимира.

21. Брише се из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине Гујаш Лидија, адвокатски приправник у Ковачици, на адвокатско-приправничкој вежби код Стојков Бранка, адвоката у Ковачици, са даном 31. 12. 1995.

22. Брише се из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине Парезановић Бранислав, адвокатски приправник у Старој Пазови, на адвокатско-приправничкој вежби код Ковачевић Љубинка, адвоката у Старој Пазови, са даном 31. 01. 1996.

23. Узима се на знање да је Дачић Наташа, адвокат у Новом Саду, привремено спречена да обавља адвокатску делатност почев од 01. 02. 1996. године, због породилског одсуства. — Илић Винка, адвокат у Новом Саду, поставља се за привременог заменика Дачић Наташи, адвокату у Новом Саду.

24. Узима се на знање да је Борјановић Петар, адвокат у Новом Саду, привремено спречен да обавља адвокатску делатност почев од 23. 01. до 23. 04. 1996, због војне вежбе. — Хаџи Борјановић Соња, адвокат у Новом Саду, поставља се за привременог заменика Борјановић Петру, адвокату у Новом Саду.

25. Узима се на знање да је Илић Марјан, адвокат у Старој Пазови, након привремене спречености наставио са радом почев од 03. 01. 1996. — Микљан Златко, адвокат у Старој Пазови, разрешава се дужности привременог заменика Илић Марјана, адвоката у Старој Пазови.

26. Узима се на знање да је Тинтор Драго, адвокат у Шиду, након привремене спречености наставио са радом почев од 18. 12. 1995. — Вармећа Владимир, адвокат у Шиду, разрешава се дужности привременог заменика Тинтор Драга, адвоката у Шиду.

27. Узима се на знање да је Полић Љиљана, адвокат у Врбнику, након привремене спречености наставила са радом почев од 01. 01. 1996. — Вуковић Милена, адвокат у Иригу, разрешава се дужности привременог заменика Полић Љиљане, адвоката у Врбнику.

28. Узима се на знање да је Младеновски Сергеј, адвокат у Сремској Митровици, након привремене спречености наставио са радом почев од 29. 01. 1996. — Гурка Анђелко, адвокат у Сремској Митровици, разрешава се дужности привременог заменика Младеновски Сергеја, адвоката у Сремској Митровици.

29. Узима се на знање да је Дивнић Слободан, адвокат у Инђији, након привремене спречености наставио са радом почев од 15. 01. 1996. — Јасика Никола, адвокат у Инђији, разрешава се дужности привременог заменика Дивнић Слободана, адвоката у Инђији.

30. Узима се на знање да су Радивојевић Наталија и Мандић Љиљана, адвокати у Петроварадину, раскинуле уговор о удруживању, дана 05. 01. 1996. — Адвокат Радивојевић Наталија наставиће са радом на адреси Нови Сад, Ласла Гала 2, а Мандић Љиљана на досадашњој адреси.

31. Узима се на знање да је Арацкић Гордана, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Селаковић Светлане, адвоката у Новом Саду, дана 01. 01. 1996, те да исту наставља код Арацкић Златоја, адвоката у Новом Саду дана 01. 01. 1996.

32. Стојанов Мирјана, адвокат у Ковину, разрешава се дужности преузиматеља адвокатске канцеларије Шимац Мартина, адвоката у пензији из Падине. — Цицка Јано, адвокат у Ковачици, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије Шимац Мартина.

33. Узима се на знање да је Радивојевић Наталија, адвокат у Петроварадину, преселила седиште своје адвокатске канцеларије у Нови Сад, Ласла Гала 2, почев од 05. 01. 1996.

34. Узима се на знање да је Апро Љубомир, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Сугјеска 2, почев од 19. 01. 1996.

35. Узима се на знање да је Димитријевић Стеван, адвокат у Зрењанину, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Иве Лоле Рибара 4, почев од 17. 09. 1995.

36. Узима се на знање да је Абрамовић Нада, адвокат у Врбасу, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Буде Томовића 28, почев од 29. 01. 1996.

37. Узима се на знање да је Старевић Душан, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Милована Глишића 6, почев од 22. 01. 1996.

38. Узима се на знање да је Јовић Радивој, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Косовска 5, почев од 29. 01. 1996.

39. Узима се на знање да је Ракић Миланко, адвокат у Инђији, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Војводе Степе 2, почев од 19. 01. 1996.

40. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 22. 11. 1995. године између Предузећа „Машиноремонт“ из Сенте и Заједничке адвокатске канцеларије Борђевић Александра и Борђевић Зорана, адвоката у Сенти.

41. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 07. 12. 1995. године између Предузећа „Карат“ из Сенте, и Заједничке адвокатске канцеларије Борђевић Александра и Борђевић Зорана, адвоката у Сенти.

42. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 12. 01. 1996. године између Агенције „Финекс“ из Новог Сада и Обрадовић Мирослава, адвоката у Новом Саду.

43. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 08. 01. 1996. године између ДП „Будућност“ из Зрењанина и Милићев Живкице, адвоката у Зрењанину.

44. Одбија се одобравање уговора о заступању, закљученог дана 20. 12. 1995. године, између Општине Кикинда и Варадинац Александра и Бјелановић Боже, адвоката у Кикинди.

45. Одобравају се Правила Општинске организације адвоката Бачка Топола, усвојена дана 13. 12. 1995. године, на Скупштини ООА Бачка Топола.

46. Одобравају се Правила Општинске организације адвоката Кула, усвојена дана 17. 11. 1995. године, на Скупштини ООА Кула.

47. Одобравају се Правила Општинске организације адвоката Сремска Митровица, усвојена дана 29. 01. 1996. године, на Скупштини ООА Сремска Митровица.

48. У Комисију за израду историје адвокатуре Србије и Југославије, при АК Србије именују се: 1. Фајфрић Жељко, адвокат, Шид; 2. Рончевић Стеван, адвокат, Нови Сад; 3. Богић Милорад, адвокат у пензији, Нови Сад.

49. Узима се на знање да је ООА Шид изабрала нове органе и да је нови председник ООА Шид Мауковић Милан, адвокат у Шиду.

50. У Тарифи о наградама и накнади трошкова за рад адвоката у Војводини („Сл. гласник РС”, бр. 37/95) уносе се следеће измене:

Члан 1.

Члан 13. мења се и гласи:

„Вредност једног поена износи 2,00 нових динара.”

Члан 2.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије.”

51. Утврђује се обавеза члановима Адвокатске коморе Војводине да плаћају месечну чланарину у износу од 40,00 динара, почев од 01. 03. 1996.

52. Утврђује се уписнина у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине у износу од 3.000,00 нових динара.

53. Утврђује се износ за пресељење адвокатске канцеларије са територије друге адвокатске коморе на територију Адвокатске коморе Војводине од 2.000,00 нових динара.

54. Утврђује се износ за пресељење адвокатске канцеларије на територији Адвокатске коморе Војводине од 105,00 нових динара. — Ова одлука примењује се од 01. 03. 1996.

Управни одбор

СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА одржане 01. 03. 1996. године

1. Одбија се захтев за упис у Именик адвоката Шандоров Миленка, дипл. правника из Панчева.

2. Спасојевић Борђије, дипломирани правник, рођен 06. 05. 1937. године, уписује се 01. 03. 1996. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сремској Митровици, Матије Хући 51/8.

3. Шутовић Радоња, дипломирани правник, рођен 30. 12. 1934. године, уписује се 01. 03. 1996. у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Зрењанину, Краља Александра Првог Карађорђевића 40/1.

4. Иванић Антал, дипломирани правник, рођен 05. 08. 1935. године, уписује се 01. 03. 1996. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем канцеларије у Бачкој Тополи, Светозара Марковића 3.

5. Николић Коста, дипломирани правник, рођен 27. 11. 1931. године, уписује се 01. 03. 1996. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Зрењанину, Гундулићева 20.

6. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Хренар Александар, рођен 01. 07. 1968. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Хил Ивана, адвоката у Новом Саду, дана 01. 03. 1996. године.

7. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Лазић Владо, рођен 05. 01. 1967. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Радловић Миомира, адвоката у Зрењанину, дана 01. 03. 1996. године.

8. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Вла Богдан, рођен 07. 05. 1958. године, на адвокатску-приправничку вежбу код Микеш Драгана, адвоката у Новом Саду, дана 01. 03. 1996. године.

9. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Шутовић Радоња, адвокат у Зрењанину, са даном 29. 02. 1996. године, због пензионисања.

10. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Иванић Антал, адвокат у Бачкој Тополи, са даном 29. 02. 1996. године, због пензионисања.

11. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Николић Коста, адвокат у Зрењанину, са даном 29. 02. 1996. године, због пензионисања.

12. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Маљковић Јово, адвокат у Бачком Брестовцу, са даном 28. 12. 1995. године, због заснивања радног односа. — Војновић Горан, адвокат у Оцацима, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Маљковић Јова.

13. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Васиљевић Бранко, адвокат у Сремској Митровици, са даном 31. 01. 1996. године, на лични захтев. — Митровић Миленко, адвокат у Сремској Митровици, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Васиљевић Бранка.

14. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Туран Мирјана, адвокат у Шиду, са даном 15. 02. 1996. године, на лични захтев. — Туран Павел, адвокат у Шиду, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Туран Мирјане.

15. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Попов Василије, адвокат у Дебелачи, са даном 31. 01. 1996. године, услед смрти. — Николић Коста, адвокат у Зрењанину, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Попов Василија.

16. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Павловић Божовић Љиљана, адвокат у Новом Саду, са даном 19. 02. 1996. године, услед смрти. — Радјковић Коста, адвокат у Новом Саду, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Павловић Божовић Љиљане.

17. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Вучковић Младенка, адвокат у Суботици, са даном 15. 03. 1996. године, због заснивања радног односа. — Вучковић Перо, адвокат у Суботици, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Вучковић Младенке.

18. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Иванишевић Светозар, адвокат у Сечњу, са даном 29. 02. 1996. године, због пензионисања. — Именовани задржава чланство у Фонду посмртнине АКВ и након пензионисања. — Вујовић Зоран, адвокат у Сечњу, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Иванишевић Светозара.

19. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Младеновски Наса, адвокат у Сремској Митровици, са даном 08. 02. 1996. године, због пензионисања. — Именовани задржава чланство у Фонду посмртнине АКВ и након пензионисања. — Младеновски Сергеј, адвокат у Сремској Митровици, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Младеновски Наса.

20. Брише се из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине Кукавица Синиша, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Брборић Лазара, адвоката у Новом Саду, са даном 31. 01. 1996.

21. Брише се из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине Париповић Зоран, адвокатски приправник у Зрењанину, на адвокатско-приправничкој вежби код Буквић Драгана, адвоката у Зрењанину, са даном 15. 09. 1995.

22. Брише се из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине Штајгмајер Вера, адвокатски приправник у Петроварадину, на адвокатско-приправничкој вежби код Ракић Жељка, адвоката у Петроварадину, са даном 01. 03. 1996.

23. Узима се на знање да је Татић Бошко, адвокат у Зрењанину, привремено спречен да обавља адвокатску делатност почев од 10. 01. 1996. године, због болести. — Поповић Зоран, адвокат у Зрењанину, поставља се за привременог заменика Татић Бошку, адвокату у Зрењанину.

24. Узима се на знање да је Ивковић Миланка, адвокат у Суботици, привремено спречена да обавља адвокатску делатност почев од 01. 01. 1996. године, због породичног одсуства. — Бажо Олга, адвокат у Суботици, поставља се за привременог заменика Ивковић Миланки, адвоката у Суботици.

25. Узима се на знање да је Станчу Симеон, адвокат у Вршцу, привремено спречен да обавља адвокатску делатност почев од 01. 01. 1996. године, због болести. — Маринков Војислав, адвокат у Вршцу, поставља се за привременог заменика Станчу Симеону, адвоката у Вршцу.

26. Узима се на знање да је Ердељан Александар, адвокат у Сремској Митровици, привремено спречен да обавља адвокатску делатност почев од 01. 01. 1996. године, због болести. — Трухар Владимир, адвокат у Сремској Митровици, поставља се за привременог заменика Ердељан Александру, адвокату у Сремској Митровици.

27. Узима се на знање да је Добрички Анка, адвокат у Бачкој Паланци, након привремене спречености наставила са радом почев од 01. 03. 1996. године. — Југовић Васкрсија, адвокат у Бачкој Паланци, разрешава се дужности привременог заменика Добрички Анке, адвоката у Бачкој Паланци.

28. Узима се на знање да су Кондан Емилијан и Кондан Еуђен, адвокати у Алибунару, основали Заједничку адвокатску канцеларију са седиштем у Алибунару, Жарка Зрењанина 6, почев од 31. 01. 1996.

29. Узима се на знање да је Орос Лајош, адвокат у Суботици, преселио седиште своје адвокатске канцеларије у Кањижу, Бориса Кидрича 28, почев од 01. 03. 1996.

30. Узима се на знање да је Богданов Жива, адвокат у Опову, преселио седиште своје адвокатске канцеларије у Панчево, Др Касапиновића 15, почев од 20. 02. 1996.

31. Узима се на знање да је Пузић Јован, адвокат у Иригу, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Рибарски трг 24, почев од 01. 02. 1996.

32. Узима се на знање да је Марић Јованка, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Јована Борђевића 6, почев од 19. 02. 1996.

33. Узима се на знање да је Николин Јустин, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Мите Ружића 2, почев од 16. 02. 1996.

34. Узима се на знање да је Рамадановић Јаков, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Ловћенска 4, почев од 15. 02. 1996.

35. Узима се на знање да је Бабић Јован, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Ловћенска 4, почев од 15. 02. 1996.

36. Узима се на знање да је Гајић Мирсада, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Трг републике 25/1, почев од 19. 02. 1996.

37. Узима се на знање да је Арсенов Бранислав, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Ловћенска 4, почев од 15. 02. 1996.

38. Узима се на знање да је Савин Влада, адвокат у Руми, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Железничка 22, почев од 19. 02. 1996.

39. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 01. 02. 1996. године између ПТП „Ромел“ из Сенте, и Заједничке адвокатске канцеларије Борђевић Александра и Борђевић Зорана, адвоката у Сенти.

40. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 31. 01. 1996. године између ДП „Расадник“ из Кикинде, и Перишић Наде, адвоката у Кикинди.

41. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 23. 01. 1996. године између ПП „Фриготерм“ из Сенте, и Бајић Мирослава, адвоката у Сенти.

42. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 14. 02. 1996. године између „Урбиспројект“ ДД из Новог Сада, и Арацкић Златоја, адвоката у Новом Саду.

43. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 14. 02. 1996. године између „Урбисинвест“ ДП из Новог Сада, и Арацкић Златоја, адвоката у Новом Саду.

44. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 14. 02. 1996. године између „Пројектинвест“ ДП из Новог Сада, и Арацкић Златоја, адвоката у Новом Саду.

45. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 01. 01. 1996. године између Предузећа „Ас комерц“ из Беркасова, и Заједничке адвокатске канцеларије Вармећа Владимира и Тинтор Драге, адвоката у Шиду.

46. Одобрава се Уговор о заступању, закључен дана 01. 03. 1996. године између ПИ „Млинпродукт“ из Аде, и Грчки Александра, адвоката у Мољу.

47. Шоћ Слободану, адвокату у Кикинди, одређује се привремена забрана вршења адвокатске делатности почев од 01. 03. 1996. године, због разлога из чл. 50. став 2. Закона о адвокатури и служби правне помоћи. — Привремена забрана траје до правоснажног окончања кривичног поступка који се води против Шоћ Слободана пред Општинским судом у Кикинди под бр. И-К. 115/92. — Кулиџан Милица, адвокат у Кикинди, поставља се за привременог заменика адвокату Шоћ Слободану.

48. Одобравају се Правила Општинске организације адвоката Кикинди, усвојена на Скупштини ООА Кикинди, дана 29. 01. 1996.

49. Заказује се редовна годишња Скупштина Адвокатске коморе Војводине за 11. 05. 1996. године. — Скупштина ће се одржати у свечаној сали Адвокатске коморе Војводине, у Новом Саду, Змај Јовина 20/1, са почетком у 9 часова.

* * *

ОБАВЕШТЕЊЕ

Одлука о изменама и допунама Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката у Војводини (донета на седници Управног одбора 02. 02. 1996. године, којом се вредност поена повишава на 2,00 нова динара), објављена је у „Службеном гласнику РС“ бр. 8/96. 26. 02. 1996. године и ступила је на снагу 05. 03. 1996. године.

КЊИГА КОЈУ ТРЕБА ИМАТИ

ЕВРОПСКИ ПРАВНИ СИСТЕМИ

**САВЕЗНА РЕПУБЛИКА
НЕМАЧКА**

- УСТАВ
- КРИВИЧНИ ЗАКОНИК
- ПРИВРЕДНИ КРИВИЧНИ ЗАКОНИК

Приредио: *др Желько Фајфрић*

Преводи закона на српски, ћирилица, 210 страна

Цена свега 75 динара!!!

КОНСТАНТИНОВИЋ, Сремска 6, Шид
Телефон/телефакс: 022/711-798

НАРУЏБЕНИЦА

(име и презиме)

(адреса наручиоца)

(број примерака)

Испорука поузећем

Књигу наручите поштом на адресу:
КОНСТАНТИНОВИЋ, Сремска 6, Шид
или телефоном/факсом

022/711-798

свакога дана и у свако време

Теме „Гласника“ за 1996. годину:

СТЕРИЈА — ПРАВНИ ПИСАЦ И АДВОКАТ (рок за предају радова 1. IV 1996)

РЕФОРМА КРИВИЧНОГ ЗАКОНОДАВСТВА (рок за предају радова 1. V 1996)

ПРАВНА ДРЖАВА И АДВОКАТУРА (рок за предају радова 1. VII 1996)

Уређивачки одбор „Гласника“ моли своје сараднике да текстове за објављивање опреме уважавајући следеће сугестије:

- име, презиме, звање и занимање аутора исписати у левом углу прве странице изнад наслова, у прилозима за рубрике „чланци“ и „расправе“, а за рубрику „прикази“ и остале рубрике, на крају текста;
- радове куцати на пуној хартији само са једне стране листа, са таквим проредом и рубом да на једној страни има око 28 редова са по 60 словних места у реду;
- обим радова не би требало да прелази за чланке 15 страница, за расправе 10 страница, а за приказе и остале прилоге 6 страница;
- речи које треба да буду штампане латиницом, подвући црвеним, а речи које треба да буду штампане курзивом подвући црним или плавим;
- фусноте сврстати по редним бројевима на крају текста, у истом прореду као текст, уз навођење података овим редом: име или иницијал имена и презиме аутора, назив дела или часописа, број књиге или тома (ако постоје), место издавања, година издавања (за часописе број и годиште), број странице (иза скраћенице стр.); ознаку *op. cit.* користити уместо назива дела и места и године издавања када се исто дело поново цитира на прескок, а ознаку *ibid.* када се исто дело цитира узастопно;
- радове треба потписати и уз њих приложити податке о адреси, броју телефона и броју жиро рачуна аутора;
- уз чланке је пожељно приложити апстракт на једном од светских језика, не дужи од половине једне куцане странице.

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

излази 12 пута годишње
у месечним свескама

Оснивач, власник и издавач: Адвокатска комора Војводине.
Годишња претплата: за земљу 120,00 дин., за иностранство
40 USA долара (жиро-рачун број 45700-678-2-2047
са назнаком „за Гласник“)

Овај број закључен је 15. III 1996. године.

Према мишљењу Секретаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01-412/91-01 од 11. априла
1991. године на ову публикацију плаћа се основни
порез на промет по Тарифном броју 8, став 1. тачка 1.
алинеја 10. Тарифе основног пореза на промет.

Компјутерски слог: Младен Мозетић, ГРАФИЧАР, Нови Сад

Штампа: ГРАФО-ОФСЕТ, Сремска Каменица

